

MATKA. — SKIZZA PSYCHOLOGICKÁ. NAPSAL V. VÍTEK.

Bylo asi v polovici srpna po šesté hodině večer, když se Dvořáková objevila ve dveřích továrny na papír, ležící blízko u Prahy. Byla tentokrát poslední ze všech dělnic, jež byly již před chvílí buď o samotě nebo ve skupinách opustily místa celodenního zaměstnání. Ještě tu a tam zaznívaly hlasy její družek před ní se ubírajících, jež se zastavovaly, aby si ještě před rozchodem uvolnily poněkud znavené duše a dopověděly si to, k čemu neměly času při práci. Ale ona nikterak nespěchala. Schválně jako by se držela po zadu, aby se nemusila k žádné z nich přidružit. Něco jí zdržovalo těžkou chůzí a na hlavu věsila se jí zvláštní tíha něčeho bolestného, uvnitř jejího těla a duše se odehrávajícího. Její bledý obličej s vyrytými rýhami předčasného sestarání, její kalné šedomodré oči, jež tak tupě hleděly před sebe a těžká únava duševního smutku, jež dýchala z jejího zjevu — vše to nasvědčovalo něčemu neobvyklému, co se v tomto dvacetiletém děvčeti muselo odehrávat. Zůstávala až pod Letnou, ale proto přece nikterak nespěchala. Ano zdálo se, jako by měla každé chvíle klesnouti a zůstat ležet tak dlouho, až by se jí někdo ujal a dal ji dopravit ať již kamkoliv. Bylo jí to již tak lhostejné, co se s ní bude dít. Ba v této chvíli by byla nepohnula ani jediným svalem v obličejí, kdyby jí byl někdo řekl: »zemřeš!« — byla by se jen při té velké bolestné únavě, která ji objímala a zdála se z ní vyssávat veškerý život, na něho zadívala svým tupým pohledem a jedině snad toto slovo by jí bylo vyloudilo na tvář úsměv milého překvapení. — Soumrak, vyvolaný mračny, jež se válely po obloze,

se poněkud vyjasnil a propustil několik paprsků slunečních na krajinu, jež se tím však nestala nikterak vlídnější. Ležel na ní stín od východu a tak to vypadalo, jen jako když na zarmoucené tváři se zachvěje úsměv. Dvořáková prošla tunelem, jež tvoří most pro dráhu a octla se před dvěma cestami. Jedna byla pokračováním silnice, po níž se právě ubírala, druhá byla více pěšinou vedoucí pod nízkým svahem mezi malými křovisky a dosti vysokými kaštany. Svah, na němž se pěšina nalézala, byl porostlý travou a skláněl se pod ní ještě níže až k malému potůčku, jenž byl téměř ukryt v husté a vysoké trávě, nad níž tu a tam vždy nějaká vrba trčela do vzduchu.

Děvče zahrnulo bezmyšlenkovitě na tuto nyní opuštěnou stezku. Nebylo tu prachu tolik jako na silnici a pak zde byl trávník, jenž jí lákal, aby si usedla a odpočinula. Někdy jindy jí to ani nenapadlo, pospíchala vždy, aby již byla doma u matky a pomohla jí ještě v domácnosti leccos, posloužila otcí, jenž přicházel vždy k sedmé hodině domů ze slévárny na železo, kdež byl zaměstnán, a aby se pak brzo dostala k spaní, neboť musela záhy vstávat — dnes však jí ani jedna z těchto starostí nenapadla. A pak byla tak unavena, že téměř klesala. Zašla as do poloviny stezky a zde usedla do trávy za jeden nízký ale hustý keř, tak že jí nikdo nemohl pozorovati. Odložila malý košík, v němž si nosila vždy něco k jídlu do továrny, podle sebe a shrnuvši si šátek do zadu, podepřela hlavu do dlaní. Seděla tak chvíli bez pohnutí, jako zkamenělá. Pojednou jako by jí bylo něco uchopilo ze zadu a stisklo, vzpřímila svou plnou, vyvinutou hrud a výraz jejího obličejí oživil bolestným zkřivením její tahů. Chytila se oběma rukama v pasu, jako by tam chtěla něco utlačit a zůstávala v tomto držení těla bolestně sténajíc a vyrážejíc ze sebe různé výkřiky,

Zas ta bolest — bože, od rána už jí pronásleduje! A vždy ustane a zase se vrací s hroznou a neústupnou vytrvalostí. Dvořáková tušila, co je toho příčinou. A přece již to dávno věděla, že to přijde, že to musí přijít. Leč neděsila se toho tak, jako nyní, kdy to bylo neodvratným. Bylo jí tak těžko a nesnesitelně v nitru. Věděla, že se dneska stane matkou. Ale vědomí tohoto nového stavu jí tak neděsilo, jako pomyšlení, jak bude dále. Ona byla již odevzdána dávno svému osudu, ta muka prvního poznání byla vytrpěna a její duše poněkud otupěla tím neustálým vědomím, co se s ní stane — leč její okolí doma nic netušilo. A to byla ta nejhroznější trýzeň pro ni, vedle toho že i on, otec jejího dítěte, ji opustil. Aspoň v něj doufala, že v nejtěžší chvíli jí bude nápomocen radou, kam se má uchýlit, že ji bude bránit před posměšnými útoky, jež se na ni se všech stran pohnou, že bude vítat jejich dítě s úsměvem a řekne jí konečně: staň se mou ženou — leč to vše nyní se rozplynulo, veškeré ty něžnosti, jimiž ji dříve zahrnoval, změnil se v hrubou odmítavost a surový výsměch a jako by na doklad své hrozné bezohlednosti začal mluvit s jinou! Ó jaká to byla muka nekonečná, ten první čas, kdy došla k tomuto poznání. A při tom všem musela pracovat a se namáhat do úpadu, dýchat odporné zápachy továrenské, poslouchat výsměšné řeči svých družek a být podrobena jich pohledům, které ji pálily v duši. A komu si měla postěžovat, u koho hledat oporu? Doma dovedla vše až dosud zakrytí a tak zůstala se svým těžkým tajemstvím sama. Ó jak se cítila nyní dvojnásob opuštěnou! Sama — sama. A jak bude dále? Domů nemůže — och ne — ne. Děsila se otcova hněvu, jenž byl všeho schopen. Vyhnal by ji i s dítětem a ona by se octla na ulici, jako žebračka a nejbližší strážník by ji sebral. Matka by ji zajisté také zavrhlá. Bítat to jedna z žen nižších tříd, která však vždy měla na mysli »pocitivost«, jak říkávala a neodpustila prý by jí nikdy, kdyby se proti ní prohřešila. Ó bylo to smutné a hrozné. Zdálo se jí, že nyní nadejde konec, že zahyne ona i s dítětem. Ach! Snad to bude tak lépe. Co také již očekávat od života. Samá bída, utrpení, námaha, žádná stopa radosti, žádný úsměv. A teď ještě k tomu tahle pohroma! Může doufat v něco lepšího? Lidé ji zavrhnou, hodí po ní kamenem, každý o ní řekne s opovržením: což pak ta, ta již má něco za sebou! — a naděje, že by se našel muž, jenž by jí vynahradil svou láskou to, o co vše bude připravena, jenž by jí řekl: »odpouštím ti«, jenž by jí pozvedl z toho bláta, kam ji hodil muž jiný — v to přece by bylo pošetilé doufat, to je jen v pohádkách! A tak co jí ještě zbývalo? Byly to těžké myšlenky, jež svíraly její opět se sklonivší hlavu. A pak nový záchvat bolesti, stále silnější a krutější, jenž ji vysiloval a zmítal jejím tělem. Zsinalá v obličejí, s kapkami potu na čele, s vyděšeným pohledem v oku, tápala vedle sebe jako by hledala něčí ruku, jež by jí posílila neb pohládila.

A zatím tu byla jen tráva a holá zem, na níž ležela. Chytila se jednoho trsu a svírala jej křečovitě, jako by se ho chtěla zachytiti nad nějakou propastí, do níž se jí zdálo, že padá. A pod těmito krutými, těžkými nárazy bolesti, jež na ni dopadaly jako rány kladivem, pozvolna unikaly a míjely ty hrozné myšlenky, které jí stěžovaly tuto chvíli. Zdálo se jí, že upadá do nějakého těžkého snu, v uších jí hučelo, před očima skakaly jí ohnivé body, vše se točilo v jedné směsici a víru.

Cítila již jen velkou a tupou neustávající bolest, vše ostatní mizelo do pozadí. Pojednou vydral se jí z úst výkřik, pronikající osamocenou cestou do polí a do vzduchu, kdež mizel, rozplývá se do prázdna. Nenašel nikde ozvěny a zanikl nevyslyšen v té opuštěné samotě bez soucitu — —

Když se probírala z polovičního bezvědomí cítila velkou úlevu. Vše bylo odbyto. Případalo jí, jako by se byla probírala pojednou z nějakého děsivého snu, jehož dozvuk jí ještě pronásledoval, ale již mizel víc a více do pozadí, čím více vystupovala skutečnost. Ale přece tomu tak v pravdě nebylo. Pouze veškeré bolesti tělesné z ní byly spadly a tím se jí také uvolnilo v duši. Cítila jen hroznou únavu, ještě větší než dříve, tak že se ztěžilo mohla pozvednouti. Pojednou něco zaslechla. Zahýbalo se to u její nohou a tenký, vřeštivý hlásek zatřásl vzduchem. Klesla opět na znak a počala prudce oddechovat. Projelo jí to duší a zatřáslo jejím nitrem tak divoce, že se jí vydral jako na odpověď onomu hlásku, nebo jako ozvěna její duše — výkřik, v němž byla skryta úzkost a trochu dychtivého překvapení. A přece se neodvažovala pozvednouti a pohlédnouti na to malé stvoření. Jako by ještě chtěla zdržeti svým pohledem to, co jí bylo částí světa. Nechtěla se o tom přesvědčiti a chtěla udržeti se tak aspoň na chvíli ještě v sebeklamu, že to není pravda. Pak ale se rychle vzchopila a odhrnula poněkud sukni. A tváří v tvář dívala se matka se zděšeným a bolestným výrazem na malé, šklebící se dítě, jež mhouřilo oči a stahující rty instinktivně k ssání vyraželo jimi občas pronikavé zakvílení. Zmítalo nohama a ručkama, chytalo se sukne a nohou ženy a kroutilo celým tělíčkem jako červ, jenž byl vytažen ze země a hozen na světlo. Byl to život nový a viditelný.

Dívala se tak chvíli na ně, jak se to svíjelo na trávě, na tom svém prvním loži a nebyla v prvním okamžiku schopna myšlenky. Zdálo se jí, že v ní byl veškeren cit náhle zkameněl a srdce se zastavilo. Zdálo se, že ani nedýchá.

Pak sebou trhla a prudce se chytila oběma rukama za hlavu, jež se jí zaryly svými nehty do kůže. — »Ježíši, Ježíši«, vydralo se jí z hrdla tak těžce a zoufale. A v oněch dvou slovech zdála se spočívati celá ta hloubka jejího smutku, jež vyvolalo v její duši toto zrození. A náhle proud slz se jí vyřinul z očí a padal na její dítě, zatím co její hrud' sebou křečovitě zmítala.

A. MUCHA.

ILLUSTRACE.

Seděla tak dlouho v tupém polosnění, nepokoušejíc se ani přemýšletí, co by měla počítí. Její vůle zdála se úplně mrtvou v její hlavě.

Zdalo se jí, že nadešel konec, že tu již zůstane na vždy i se svým dítětem. A v tomto bezvládném odevzdání se osudu, po tom odhození každé zbraně a nastavení svých prsou každé ráně, třeba do srdce mřící, sklesla opět na znak a zavřevši oči bořila se do jakési uspávající a konejšící jí měkkosti vědomí, že pozbyvši veškerých práv, zbavila se i všech po-

vinností. Bylo to jakési vzbouření, první záblesk vzdoru proti morálce, jež tak mnoho od ní žádala a tak málo jí dávala v odměnu. Nebyla si vědoma toho jejího zákona, ba i její samotný pojem jí byl pouze mlhavým, jsa roztržštěn v několik zásad křesťanského vychování, jehož se jí dostalo ve škole a doma, a to tvořilo celý mravní podklad tohoto děvčete, jež nemohlo mítí tolik vzdělání, aby si ho spojilo v jeden celek mravního nazírání na svět. V tom všem ostatním musila se spoléhati pouze na svůj cit či spíše na jeho instinkt.

Ale mateřský pud, jenž převládá u každého zvířete ke svému mláděti, byl v ní nyní potlačen oněmi těžkými myšlenkami, jež jí sužovaly o jejím budoucím osudu ve společnosti, v níž bude i na dále nucena žiti. A k tomu ještě to těžké zemdlení, ta opuštěnost, ta bolest duševní i tělesná! Vše to v ní dusilo přirozenou lásku, tak že jí ani nenapadlo, aby uchopila toho malého tvora a podala mu svůj prs. Toužila jen po klidu a odpočinku, v jehož objetí se cítila tak volnou, shodivši ze sebe rázem všechno, s výsměchem celému světu, jako v teplých peřinách. Nechtěla vědět o ničem více, chtěla jen ležet a nic víc. A když dítě jí znepokojovalo u její nohou, odkopla je jednou z nich od sebe, aby již jednou měla pokoj i od něho. A z hluboka oddychujíc usínala, zatím co na trávě u šípkového keře, kam ho byla odstrčila, vyraželo malé stvoření pisklavé tóny, odloučeno již úplně od matky, jsouc úplně nahé a třesouc se zimou při tomto podivném vstupu do nového světa — —

A. MUCHA.
POZVÁNKA.

Bylo asi k 9. hodině, když se Dvořáková pojednou prudce vzchopila, vyrušena nějakým hřmotem z tvrdého spánku, do něhož upadla. Byla již silná tma, zvýšená ještě černými mračny, jež stály nehybně a těžce na obloze. Ve vzduchu bylo cítiti blízkou bouři. Bylo tak dusno a chvílemi se zablesklo a zahřmělo. Jeden z těch otřesů vzduchu probudil děvče. Zmocnil se jí úžas v této podivné situaci, v níž se octla a kterou nemohla hned pochopiti. Pak náhle se jí vyjasnilo. Tma na okamžik ustoupila silnému bělavému záblesku světla, jenž ozářil nedaleko ní ležící dítě. Bylo zcela klidné a nehýbalo se. Vyskočila jako šílená. Vystal v ní zvláštní, nevysvětlitelný jí záchvat vzteku proti tomuto malému, bezbrannému tělíčku, jež jí znova vstoupilo před oči a vyvolalo tu starou útrapu v jejím nitru, na níž byla ve svém spánku zapomněla. Vyrazila ze sebe několik slov hněvu, zatnula zuby a pěstě a jala se dupati nohama nachýlena ku předu, jako by se chtěla na ně vrhnouti a rozšlapati je. Vypadala jako nějaké rozzuřené zvíře, jež se chce do něčeho zakousnout, ale je uvázáno na řetězu. I jí cosi drželo zpět a nedávalo jednatí jejímu vzteku, jenž se jí náhle zmocnil. A pojednou zvednouc obě pěstě vypjala se v celé své výšce s rozpuštěnými a vlajícími vlasy a hrozc na jednu stranu křičela, jako by jí někdo bičoval: »Ty bídáku — ty bídáku —« A spousta slov řinula se z úst této rozbouřené ženy, jež cítila své pošlapané mateřství do prachu a špíny a jejíž oči se téměř leskly tím vnitřním v ní planoucím ohněm, jenž z nich šlehal, zatím co její postava splývala ve tmě v těžkém jí obklopujícím stínu.

Konečně unavena ustala, jsouc rozčilením beze smyslu. Představy se jí počaly másti a ona jako šílená počala ze sebe trhati šaty, vlasy, škrabala se do tváře, kousala se do rukou a bila se pěstí jako by se mstila na někom, kdo zavinil její pád. Opět mdlý záblesk světelný ozářil jí okolí. U keře se cosi zahýbalo a slabounký hlásek novorozeněte opět jí dorazil ke sluchu. Bylo to zakvílení a pláč zároveň, avšak mdlý a bez síly již téměř, unavený předchozím dlouhotrvajícím krikem a prudkými prvými pohyby.

— Ano, ano, ty jsi tady. Vím o tobě, neboj se. Ty jsi také příčina mého hrozného trápení. Hnedle bude konec i s tebou, ty jedno vížle — —« a chopivši se dítěte stiskla je prudce ve svých rukách. Zakvílelo opět bolestně a zahýbalo se bolestí. Bylo tak studené a vlhké rosou, jež se naň byla usadila a odnímalá mu trochu toho tepla, jímž dýchal jeho krátký teprve život. Avšak Dvořákové se to nyní nedotklo. Musí se ho zbavit za každou cenu a to hned. Ať tím větší hřích padne na hlavu toho, kdo byl příčinou jejího neštěstí. Dole hrčel lehce potok. Ano, ano, tam to bude nejlépe. A bude brzy konec.

Strhla si rychle šátek s hlavy a zabalila doň dítě. Nebude to aspoň ze začátku tak nápadné, až půjdou lidé ráno kolem. A bude konec — konec. Cosi radostného se jí zatřáslo v duši při tomto pomýšlení,

že tím snad bude rázem zbavena všeho, co jí způsobovalo tu hroznou bolest. A snad se to ani neprozradí! A zvednuvši dítě, u něhož klečela na kolenu, zabalujíc ho do šátku, vzchopila se a chtěla seběhnouti se stráně dolů, aby ho tam hodila.

Leč pojednou se zarazila a ztajila dech. Něco se blížilo tmou po stezce směrem k ní. Ano, to byly kroky. Zvláštní divoká hrůza jí sevřela hrud. Bude zde dopadena i s dítětem a vše bude ztraceno. Byly to kroky pádné a těžké. Patrně nějaký muž, jenž ji uchopí a povleče někam na strážnici a ona v hanbě bude třeba vedena ráno Prahou. Zmocnila se jí téměř bitevní panika a v tom pomatení náhlém a prudkém zahodila dítě na zem a prchala šíleně do tmy ku předu. Utíkala bez cíle, bez rozmyslu, přes pole, přes louky, přes cesty, klopýtajíc o hroudy a hromádky s kamením, padajíc do příkopu a opět vstávajíc s posledními zbytky síly svého vysíleného těla a ušvané duše. Její churavě vznícená fantazie namlouvala jejímu sluchu, že ty těžké kroky se poz jednou daly za ní do útěku a pronásledují ji beustání. Konečně v jednom hlubokém příkopu, do něhož se svalila s nějaké vysoké stráně, zůstala ležeti, bezvládná a polomrtva, nejsouc schopna myšlenky s očima otevřenýma, zírajícima na tmavé nebe, co její rty se třásly v zimničném rozechvění jako dva listy, šeptajíc nesouvisle a trhaně: smiluj se — smiluj se — —, kéž bych já jen mohla umřít. Cítila opět velkou bolest v životě, ale utrpení její duše bylo větší. Leč byla tak bezvládnou, že sebou více nemohla pohnouti. Upadala v bezvědomí, tím neustálým vysilujícím ji napjetím její duševních i tělesných sil.

Počínalo se již rozednívat, když se probrala z té těžké mdloby. Cosi jí studilo na těle. Sáhla si na čelo a cítila, že je má vlhké. I její šat byl prosáklý vlhkostí přiléhaje jí těsně k tělu. Leč necítila se více tak hrozně zemdlenou jako před tím. Ačkoliv již skoro půl dne před (nou nocí nebyla ničeho požila, zdálo se jí nyní, že je mnohem silnější než dříve. Zima jí rozrazila a počínající úsvit probudil v ní zcela jiný, klidnější směr myšlenek než včerejší večerní soumrak. Nejprve si uvědomila, kde se nalézá. Rozhlédla se kolem a viděla dlouhou planinu snižující se k nízké úžlabině kudy se valila řeka a mizící na úpatí vysokých vrchů a kopců. Poznávala zcela určitě toto okolí, jí tak dobře známé. Jak se sem dostala? A celý obraz včerejšího jejího zápasu vystoupil jí před duší. Sáhla si na hlavu. Byla prostovlasá. Kam dala šátek? A pojednou prudce vyskočila. Ach! pravda — zabalila do něho dítě! A kolem je tak vlhko, zem je tak chladná. Muselo mnoho pršet. Vzpo-

mněla si na to zamračené nebe včerejší, na ty blesky, jež jí co chvíli ozařovaly její dítě u nohou jí ležící. A ona ho opustila; — vztáhla vzpřímené a sepjaté ruce před sebe a nechávala je volně klesati dolů dívajíc se k zemi s udivenou zoufalostí lidí, jejichž mlčenlivý zjev volá: bože můj, jak jsem to jen mohl udělat! — Cosi nového jí projelo duší, co během té celé bolestné doby o ni ani nezavadilo. Byla to lítost. To dítě nahé a bezmocné, zmítající sebou u šípkového keře na holé, studené, vlhké zemi vystoupilo jí pojednou před duší a cit mateřství, nyní, po tom, kdy vše ostatní bylo již nezbytně ztraceno, vynořil se v ní v plné své síle a volal o své právo. Zdálo se jí, že se jí nový život vlévá do krve.

Ona je matkou! Všechny ty bolesti, jež jí dusily předešlého dne, zničily v ní pozvolna téměř každý mravní pojem, neboť si uvědomovala, že jí nyní každý odkopne. Ale na dně jejího nitra zůstalo pod tím uvadlým listím přece něco ležeti. Něco ve kého, svatého, co ihned neviděla. Byla to láska k dítěti! Co je jí ještě po všem ostatním? Jen ono jediné dovede v ní udržovat něco, co jí bude těšit! Cítí to dobře — ach! ano, zcela určitě. A bude aspoň vědět, pro koho nyní trpí a bojuje. Cosi všelidského a měkkého objalo

≡ ALF.
MUCHA.
ILLUST-
RACE. ≡

A. NĚMEJC.

NÁČRT K MADONNĚ.

při tom její schvácenou duši. Oddechla si klidněji. Ačkoliv si to neuvědomila myšlenkami, cítila přece něco sladkého, dotýkajícího se jedné tajemné struny v nitru, jež zvučívá jen v nejvýznamnějších dobách lidského života. Vždyť vyplnila tím částečně svůj úkol co žena. Co více chce? To ostatní je jen klamavá okrasa toho pravého, hlubokého významu životního. To jest jen zhýčkáni, libování si v tom, čeho se druzí tak málokdy zmocňují, totiž spokojenosti a měkkosti okolí. Takováto zvláštní píseň mlhavá a neurčitá co do myšlének, leč procítěná jejím nitrem, aniž by ji

dovedla vysloviti, pochopená jejím vysíleným mozkiem, jediným vnuknutím přírodního pudu a posláni co ženy, zrodila se v ní v tomto úsvitu, zbavila ji vší té hrůzy, kterou jí ještě nedaleká noc zahrnovala, dovedla ji přesvědčiti, že není vlastně tak nešťastnou a bídnou, jakou si včera připadala.

Ach! býti matkou, což je to zločinem a hříchem? —

A obrátila se s úzkostlivou touhou v pohledu kolem sebe, pátrajíc se zimničným chvatem po směru, kudy sem přišla. Ó ten ubohý brouček! Zachrání-li ho pro sebe, jak bude šťastnou! Bude mít pro koho

pracovati, pro koho mysliti. Pochopovala, že nyní jen na tomto stvoření visí pro ni ještě jako na nitce kousek toho štěstí. Ano, bude ho milovati, bude ho vychovávat. Půjde s ním daleko, někam do ciziny, kde ji nikdo nebude znát. A povleče se tak dlouho, dokud bude mít poslední sílu a dech.

Jen kéž by ho zachránila, udržela při životě. Jak bude vděčnou bohu, osudu, všemu a odpustí všem. A sotva popadajíc dechu vlekla se zpět se skloněnou šíjí a se zimničnou touhou ve strhaném pohledu přes ta pole, cesty a příkopy, kudy včera tak šíleně prchala.

Zatím na východě vynořilo se srpnové slunce v červánkách a ozářilo krajinu v plném lesku. Nebe se bylo již skoro úplně vyčistilo a jeho krásný blankyt nořil se zvolna jemnou mlhou a párou vznášející se nad zemí. Bylo tak krásně v tom polním vzduchu uprostřed zeleně a stromů, jež se byly nočním deštěm zbavily opět svého prachu, neboť vše dýchalo svěžestí a silou plného léta.

Konečně se přiblížila Dvořáková k onomu místu na opuštěné stezce. Se ztajeným dechem a smrtelnou úzkostí plížila se jako kočka, zastavujíc se chvílemi a opírajíc se tu a tam o strom, aby neklesla v tom nesmírném rozčilení, jež se jí zmocňovalo. Jest tam ještě, či je někdo odnesl? Je-li tam, žije a dýchá? Není již mrtvé? A výkřik zděšení, zadržovaný však úzkostí, dral se jí z hrdla. Konečně zehlédla keř. Krev jí stýdla v těle, cítila, jak jí běží mráz od špičky paty vzhůru po zádech až po záhlaví. Vše se kolem ní točilo, tak že již skoro klesala. Rty její zsinaly, byly bledé jako z vosku!

Naklonila hlavu, dívajíc se z dálky, zda zahlédne nějaký předmět pod keřem. Neviděla ničeho a připadalo jí, že jí uniká život pozvolna jako by krvácela. Údy se jí třásly, v uších jí zvonilo, hlavou jako by jí házel z jedné strany na druhou. Pak náhle výkřik, prudký a rozléhajíc se okolím. Jedním skokem vrhla se na místo, kde konečně zahlédla to, po čem pátrala. Rozbalila, třesouc se jako list, honem šátek a pozvedla k sobě dítě, klečíc na kolenou. Zahýbalo se lehce a jeho bledé rty pohnuly sebou, však bez pláče a bez hlásku. Bylo tedy ještě živo! Leč jak to, že nebylo vlhké deštěm? Vždyť v noci tolik pršelo. Pohlédla kvapně na ono místo. Zvláštní náhodou hodila je včera zrovna do husté trávy, kde bylo schováno pod rozložitým keřem. To ho snad zachránilo! A pozvednuvši ho ke rtům zlíbala každé místečko jeho studeného těla, snažíc se ho zahřátí svým ubohým dechem, jež s těží sama lapala. Pak honem ho zaobalila a podala mu prs. Po chvíli počalo jž jeviti čilejší známky života a hýbalo sebou, plačíc a vyrážejíc opět ty pisklavé tóny, jako včera. A tato žena na pohled tak bídná a ubohá, klečíc na kolenou a dávajíc opět život svému dítěti, modlila se v této chvíli; děkujíc bohu, že jí je zachránil a na její strhané, hubené tváři zářil úsměv něčeho nového a velkého, co teprve nyní chápala — úsměv mateřství. Bída, hlad, utrpení — to vše nyní

mizelo před tím novým vycházejícím sluncem v její duši. Přestala být děvčetem, cítila, že se s ní stala změna. Byla ženou, jež více ve světě nehledá lásku a obdiv a netouží po nich, ale jež to dává nyní sama, pociťujíc nový zákon povinnosti vyrůstat v sobě. Zrodil se u ní sám sebou, tak náhle a přesvědčivě, že se mu musela rázem podvolit. A ona v té chvíli byla naplněna uspokojujícím vědomím, že dovedla pochopit život.

Pak se zvolna pozorně vzchopila a s upřeným zrakem na ssající dítě ubírala se krok za krokem ku předu. Kam? Do života — do života — —

Slunce proniknuvší korunami a kmeny stromů ozářilo její štíhlou, skloněnou postavu, libajíc svými pa-prsky její prostovlasou hlavu a kos, poskakuje s větve na větev, provázel ji svou písní. — —

Z W. M. HUNTOVÝCH HOVORŮ O UMĚNÍ. (Dokončení).

Milletovy obrazy dýšou nekonečností, naproti tomu Couturovy mají svoje meze. Jsem Couturovi za všechno vděčen, čemu mne naučil, ale bylo dobře, že jsem od něho odešel, neboť jak jsem poznal Milleta a jeho díla, otevřel se mně nový svět. Moje nazírání na lidskost a život vůbec se zveličilo, neboť jeho figury zdály se být opravdu živoucími, pracujícími lidmi. Pole zdála se být skutečnými poli, na nichž lidé a zvířata pracovali, kde jejich život se obrázel, nad nimiž kolo času se točí ve věčné proměně. Byl to největší muž v Evropě — líčím Vám jeho poetickou stránku, ale on byl velkolepý, překonávající. Tak velký, že jen málo kteří se mu vyrovnávali. Četl jen to, co mu mohlo prospět, Homera a Shakespeara uměl nazpamět; zrovna jako Abrahamu Lincolnovi jen několik knih mu bylo čtení hodných. Jmenovitě miloval Hamleta a bavil se rád »Oblaky« Aristofanovými. Požitkem nad požitky bylo, slyšet ho čísti z bible; on pojímal všechno se stanoviska malířova, to se člověku vyjasnilo zvláště, když četl Knihu Ruth. Zdá se mně, že to byl jediný člověk, který uměl umělecky podat věci po způsobu biblickém. Když jsem jeho věci poprvé spatřil v Paříži, šel jsem do výstavy s přítelem, a oba jsme byli okouzlení. Ani živé duše se po nich neohlédlo, říkali jim »tristes affaires«. Bylo to v době, když jsem pracoval v atelieru Couturově, jenž sám ho nedovedl ocenit. To mne pohnulo, že jsem šel k Milletovi a dvě léta u něho zůstal. Našel jsem ho tři střevice pod zemí, ve sklepě pracujícího, kde jeho obrazy vlhkem plesnivěly. To mne tak dojívalo, že jsem z nich kupoval, co mně jenom poměry dovolovaly, a za krátko rozšířila se pověst, že nějaký bohatý Angličan kupuje všechno, co on namaluje — tím byli jiní lidé podníceni, že se sháněli po obrazech a kupovali, kolik jen jich mohli dostat. Ale za jaké nízké ceny! O tom nemáte ponětí! Za nejdražší obraz,

FR. ŠIMON.

STUDIE.

který jsem koupil (Střihače ovec), zaplatil jsem 90 dolarů — a on ani peníze nedostal, neboť obchodník, od něhož kupoval barvy, prohlásil, že musí dostat buď obraz nebo peníze, načež já mu zaplatil a obraz byl můj. Millet byl do té doby tak chud, že jakživ neměl ani sto dolarů, dokud jsem mu nepřinesl peníze za jeden jeho obraz. Byla výstava, vláda vyjednávala o jeden obraz, ale za capart; byl jsem přesvědčen, že by pan B. rád dal víc, jen aby jej dostal. Donesl jsem obraz do atelieru přítele Hearna (sám jsem tehdy atelieru neměl) a pohnul jsem pana B., aby se na něj podíval. Millet žádal 500 dolarů, cenu to, jež se panu B. nezdála vysokou, koupil obraz hned ale neposlal hned peníze, což Milleta nad míru znepokojilo. Millet ztratil zmužilost. Konečně přišla očekávaná suma; když jsem mu ji přinesl, přijal peníze mlčky, ale druhého dne mně řekl, poděkovat že mně nedovede, ale že snad uslyším rád, že nikdy před tím pět set dolarů neměl.

Ptáte se, zda mnoho maloval ve volném vzduchu? Konával daleké procházky, aby mohl pozorovat věci kolem sebe a studovat je. Také jsme si někdy vyšli spolu, potkali jsme ku př. povoz, tu on jej zadržel, upozornil mne na všechny podrobnosti, jak světlo padalo na kola atd. Nejmenší maličkost ho zajímala, často jsme bývali celé odpoledne venku a neušli jsme ani hodinu cesty. — V Louvru vedl mne před Man-

tegnu nebo před Dürera, ukazoval mně co krásného na jejich obrazech a pak se ptal: »Kde pak za těmhle zůstává Váš Tizian?« — Vždycky říkal, že nebaží jít do Itálie, že člověk může vidět dost krásných obrazů v Louvru. Krajané, s nimiž se stýkal, mu nerozuměli, on pak naproti nim byl upjatý a zdržlivý.

Jednoho dne jsme přišli do Fontainebleau k nádražní stanici; oba jsme měli na obě bluzy, Millet vždycky nosíval kroj pracovní třídy, říká se si »dělník«, a já se cítil šťasten, že se mohu vedle něho zdát dělníkem. Oba měli jsme veliký hlad a protože bylo ještě 15 minut do odjezdu vlaku, objednal jsem něco k snědku. Sklepník se nám vysmál — tu se Millet podíval na něj od hlavy k patě a řekl: »Mon garçon, vous êtes d' une gaîte extraordinaire!« (Milý hochu, vy jste kromobyčejně vesel!) V okamžení byl člověk ten, jak by ho proměnil a obsloužil nás nad míru pozorně. — Millet ve svých obrazech vždy figury podřizoval jejich zaměstnání — »jejich ruce jsou na to, aby pracovaly, a jejich nohy, aby chodily.« — »Ale říká se, že Millet neuměl malovat podobizny?« Že neuměl? Rozhodně uměl podobizny malovat, ale ty by nebyly vypadaly tak, jak by si je lidé bývali přáli, nýbrž jak on si je přál! On jenom nechtěl malovat nic »hezkého« a »poutavého«, dokud by se obecnost nenaučilo oceňovat jeho obrazy ze života dělníků. Říkali, že nemaluje elegantně — podívejte se jen

JOS. SCHUSSER.

STUDIE.

na nohu ženy na obraze »Střihač ovcí«, v ní je víc elegance, než v čemkoli, co Watteau namaloval! Let je třeba k tomu, aby člověk pochopil harmonii a těžkomyšlnost této skupiny; je namalována s velikou pílí, ne pouze s vroucím citem, je to vážná, trpělivá práce — ten a ještě jiné obrazy jsem koupil, od mnohých nerozloučil se Millet nikdy. — Lidé mu říkali bručoun, protože nerad se účastnil hovoru jiných; svět s ním nakládal špatně a on se nikdy s tím nesmířil docela. — Jedenkrát jenom mně pomohl, jinak však bylo pořád jeho řečí: »Hunte, musíte pracovat!« Já si myslil, jak horlivě pracuju a on mne pokládal za lajdáka! — Kuchař Rotschildův byl prvním mužem, který si koupil »Milleta«. — Millet se smál myšlence cestovat — všeckno, čeho potřeboval, nalezal doma. — Nehledal známostí s nikým, měl svého času víc zapotřebí; ačkoli se stýkal s každým umělcem zdvořile, říkali mu přec halama. —

*

»Nemyslíte, že detaily většinou seslabují efekt obrazu?« — Ba že, ale jsou lidé, kteří dovedou pracovat na svém obraze rok a déle, znova a znova a nezkazí ho! Rafael to uměl, též Millet, myslím, že se taková věc podaří jen nejznamenitějším talentům — s druhé strany každý, kdo je s to, aby své dílo vypracoval dokonale, je talentem »z boží milosti«, ku př. Velasquez, a jak »bez namahání« působí jeho obrazy! —

Spisující kritikové mohou ocenit umění jen tehdy, jsou-li sami umělci. Zrovna tolik lásky patří k posuzování obrazu jako k namalování. Máte zde ku př. Théophila Gautiera, jednoho z nejzdatnějších kritiků; ten řekl jednou ke Couturovi, že ve svém článku o »Saloně« o jeho obraze nenapíše ani slovíčka, jestliže to a ono na něm nezmění, na to Couture: »Musíte o tom něco říci, protože by Vás lidé jinak měli za osla.« Jaká troufalost naproti malíři! Ovšem, kritikové vědí, že se lidé dávají rádi upozorňovat na chyby obrazu; jenom se obdivovat, to se zdá být hloupé, je také mnohem zajímavější, plavat velkým proudem a hanobit. Opravdu velkolepé umělecké výkony nemohou nikdy být oceněny přiměřeně své pravé hodnotě, to dovede pouze malíř sám; a přec je hromada mladých lidiček, kteří »moudře mluví« o Michel Angelovi — jaká pochoutka nad pochoutky by byla pro něj, poslechnout si je! —

Prospívá občas mezi prací vyjít si na procházku, člověk při tom uvidí mnoho věcí. Padne-li Vám do očí něco zvlášť krásného a pozoruhodného, přeneste to v myšlenkách na své plátno, uvažujte, jak byste to asi provedli — to Vám pomůže ku předu zrovna tolik, jako byste to vykonali skutečně. —

Vyvedl jsem tuhle podobiznu tak, jak mé síly stačily; ovšem by mne moje ctižádost mohla svést, abych ještě tu tam přimalovával, to nebo ono, co chybí, ale já vím, že bych tím obraz jen zkažil, a proto se radš přemáhám, nechat ho, jak je. Snažím se zachytit celkový dojem osobnosti, kdybych chtěl

se pokusit, podat něco nad to, pozbyl by obraz ze své prostoty a pravdivosti. Chcete-li vzbudit pozornost, obětujte maličkostí co možná nejvíc! Musíte udržet svůj obraz prostý všeho nepodstatného, on musí diváka uhodit jako zjevení! —

»Podobizna není podobna!« — Nevadí! Nezabíjejte si práci absolutní podobností! toť to, co umělce sprovazuje se světa, to, že »musí malovat pro rodinu«, která chce mít všechno »na vlašce«; a kdybyste i všechno tak vymaloval, přijde jich pokaždé ještě dvacet, kteří chtějí zas něco jinak. Nemůžete každému vyhovět a proto je lépe, když uspokojíte jenom sebe — dovedete-li! —

Váš obraz není dost klidný, věci nestojí na svém místě; Vy jste udělal z každé jednotlivosti hlavní věc, a tak není to žádný celek! — Nezačínejte s výjimkami, zůstaňte u pravidla! — Učte se v obraze podřizovat jednu část druhé! — Prostota celku je zmařena, nedovedete-li nic vypustit z toho, co se vám právě líbí! — »Nevím, co mám dělat!« Naučíte se tomu při práci. Usmyslete si, něco kreslit a hleďte, kam s tím dojdete. »Co si mám vzít?« Něco, co se Vám líbí! »Prosím, navrhněte mně něco!« O, což já to mohu vědět? Zrovna tak dobře bych Vám moh' říci, kterou modlitbu máte odříkávat! — Nekreslete přec jen pořád a věčně tohohle italského kluka! Proč si před se nevezmete už něco jiného? Ovšem je to famosní chlapík, ale vy se musíte naučit ovládat všechno! — Křiklouni Vás na živobytí neudrží! ač způsobují mnoho dobrého, ba dokonce jsou potřební! Těm lidem se vede dost krušně, neboť většinou jsou tací, kteří nikdy úspěch neměli; ale zač stojí jejich kritika? Kolik Vám mohou povědět z toho, co musíte vědět? Takoví lidé myslí, že Vám chybí ještě to a to, ale kterak byste to moh' změnit — nevědí!

Jak stvořil Shakespeare své kusy? Líčil, co byl viděl a zažil; byl to náramně jemný pozorovatel života, muž z lidu byl mu zrovna tak důležitý jako osud králů. Zrovna tak vedlo se Cervantesovi a Molièrovi. Shakespeare si neřekl: »Teď chci být originální!«, šel s otevřenýma očima světem a psal své veselohry, jako já kouřím doutník nebo čtu knihu. Ale můžete mně věřit, nebral to proto jen tak leda-bylo; ti, kdož měli úspěchy, ti si jich perně zasloužili! jen ve své věčné ziskuchtivosti štítí se většina lidí mnoha námahy. —

Kupec a právník nemají ničeho činit s tvůrčími věcmi, jsou to snad velice zdatní a učené lidé, ale oni nesměřují k nejvyššímu; zaměstnání jejich zhusta žádá, aby vydávali za právo věci, které dle svého přesvědčení neschvalují. Přeneste si takové pojmání do umění a rozvažte si toho výsledek! —

(O Velasquezově obraze Odevzdání Braganzy.) Toť jedna z nejvznešenějších látek, kterých kdy byly zpracovány. Tu přemožený generál, odevzdávající klíče městské. Druhý generál přijímá je šetrně, s úctou a vážností k přemoženému. To je uchvacující, jednoduše ryze

křesťanské a překonává všechny »svaté panny« a »proměnění« na světě! Velasquez je nedostižitelný! — »Kterak mám tuhle práci dokončit?« Nazvete jí »hotovou«. — »Ale tak jí nikdo ode mne nekoupí!« — Myslíte, že by ji koupil někdo spíš, kdyby byla »hotova«? — »Snad ne, ale pokaždé, kdykoli se mluvilo o zakoupení některého mého obrazu, byl při tom dodatek: »Domnívám se, že máte v úmyslu ještě to domalovat.« — Pak řekněte, že za určenou cenu je obraz hotov, a že jej přimalujete »hotověji« podle toho, chce-li kupec připlatit — a zvíte, že lidé, kteří Vaše práce si přejou mít »hotovější«, nikdy nejsou kupci!

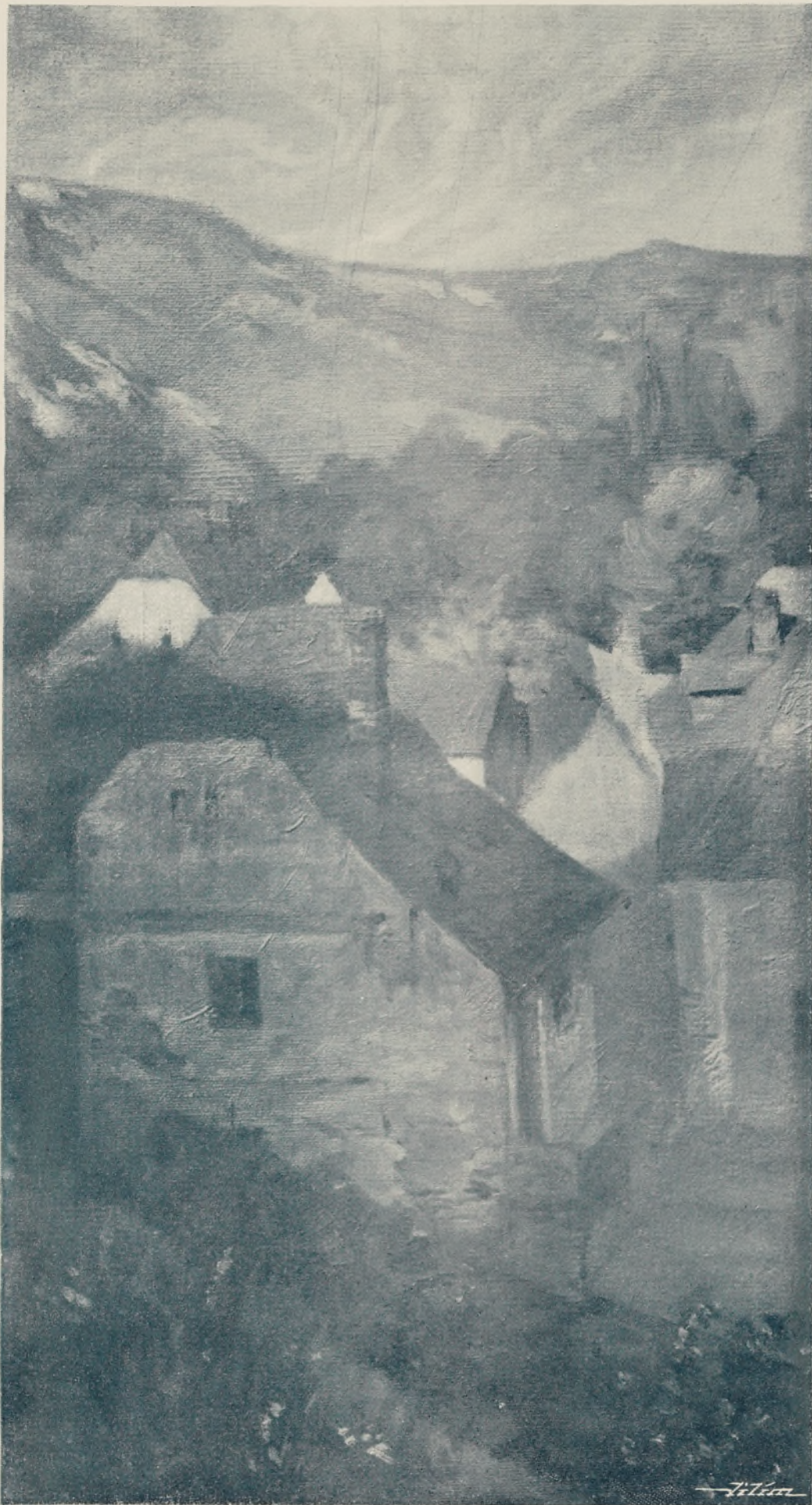
*

DOPIS. =====

Velectění pánové
a drazí kamarádi!

Zkouším štěstí své na poli literárním, ve službách umění výtvarného, nikoliv proto, abych vynikl jako spisovatel, nýbrž jda za upřímnou snahou pomoci Vám, drazí, pozvednouti naše domácí umění a obrátiti proto hlavně zraky tam a k těm, od nichž celý svět se učí, a již nejvýše stojí. Znam naše poměry a vím, že pokud jsem v Paříži delší čas nežil v blízkosti těchto velikánů, nevěděl jsem co a jak, an u nás žádný této úlohy s celou silou a porozuměním se neujmul, aby nás mládež na pravou cestu uvedl.

Den co den poznává nové směry a příklady v tomto velkém ruchu, který snad přece dnes je středem evropského umění, chtěl bych s Vámi, nelze-li Vám samotným vše vidět, co nejšířeji sdílet a hlavně nejmladším kolegům ještě na akademii studujícím uká-

FRANT.
ŠIMON.

LETNÍ
VEČER.

nikdy, pravím nikdy! díla umělecky čistého a velkého. Tak jako pohled na sličný zjev, ladný pohyb nebo skupinu výraznou vtiskuje se v naši duši v jedné chvíli takorůžka mžikem, — aneb jako nálada krajiny — melodická píseň, šum lesa aneb hukot ohromného moře nás upoutá a rázem ostaví, vytiskne svůj dojem, zajme naše srdce i celou duši, tak rázem má náš cit unést, zaujati umělecké dílo, buď socha — buď

zati, anebo spíše upozorniti je, čeho se velcí lidé drželi, co vlastně je umění a jaká dráha k němu. Svá přesvědčení jsem čerpal z těchto velkých vzorů a lidí a proto myslím, že jsou dobrá. Budou-li se Vám líbit, pak bych pokračoval. Ovšem v mezích jen nejužších.

Očekávaje Vaší odpovědi, zůstávám Váš

J. D.

ZE VŠECH DĚL VELKÝCH mistrů, o kterých se zmíním, jako by k nám mluvilo cos: Malujme široce a zdravě svédomím síly a odvahy, plni prosycení krásou a uměním! Tak jen můžeme dojiti výsledků plných, vyjádřených, působících.

Tam, kde však jest myšlenka nejasná a práce rozdrobená, hledaná, s mravenčím přelézáním z kouta plátna do kouta — tam jest i myšlenka mravenčí, malá, nevyjádřená, nemohoucí tlumočiti, co sama nepojala.

Malujme jen to, co jsme pochopili, co jsme procítili, neboť tápáním a hledáním myšlének, netkvících nám v srdci jako šíp, jenž zatknul se nám v naše prsa, — myšlének, jež nepovznáší naše srdce, tak jako bychom byli polkli lok krvavého ohnivého svatého vína, — tápáním a hledáním nedojdem

malba! Tak jednoduše a jasně musí být od diváka poety pochopena i ta nejsložitější úloha umělecká, jinak minula se svým účelem a cílem. Proto stojíme často u děl zdánlivě velkých umělců, unavující se luštěním a uhádáváním.

Osvěžit má nás umění, a nikoliv unavit! Osvěžit a rozehřát, rozjařit, — a takové má být umění, aby každý, kdožkoli by je neuzřel a neznal, ztrácel cosi krásného a nenahraditelného!

Takové má být umění, aby jako jarní vzduch a vůně květů, jařilo srdce, probouzelo, šlechtilo duši a člověka zdvihalo k pravému životu, — aby nám vyvolávalo, předvádělo buď činy výrazné, ať doby minulé či přítomné, ať krajiny či předměty, — látky zjevy zušlechťující v každém ohledu, život společenský, anebo aby nás přenášelo do kraje duší, jež obdařeny zvláštní jemností, cítí krásněji, čistěji, a vedou nás svými díly uměleckými jako by k jasnému prameni, abychom z něho s nimi pili. Držme se jich tedy, těch krásných snah a účelů, jděme jednoduše a čistě, tak učiníme umění naše dobrým, uvidíme je velikým a krásným.

Nechť kompozice citová, fantastická hledá opřítí, vyjádření se pomocí modelu, — anebo ať studie života, přírody, vyvolává dojmy, jež zobrazujeme, účel a výsledek buď vždy jen: ušlechtilost, krásno a jasno!

Zásady velikých umělců a podstatu jich tvoření, již předem jsem uvedl, chci oživit skutečnými doklady a prosím laskavé čtenáře k malé procházce, na níž po svém způsobu (ano jinak mi to nemožno) budu o nich vyprávěti, jako o dobrých známých, které jsem v Louvru na stokrát navštívil a v jich společnosti nespočetně příjemných chvíl ztrávil. —

Rembrandt v Louvru vyniká nad celou řadu až do dnes žijících umělců a stojí před námi jako vzor nejdokonalejší, sloučiv ve svých pracích více krásných vlastností, než kterýkoliv jiný umělec.

Hledte na podobiznu jeho z doby úplné zralosti, umístěnou mezi jinými pracemi ve dlouhé loggii.

Ze zdravé tváře jak jasně hledí oduševnělé oko. Až dech se zatají při pohledu na tuto podobiznu umělce, tak dávno žijícího a tak silně svou prací nám se z minulosti představujícího. Pohlížíme-li na tuto tvář, cítíme z ní život skutečný a teplo zrovna se

M. ALEŠ.

SKIZZA.

nám v srdce rozlívá, jako bychom stáli naproti osobě vsutku žijící. Tak mnoho nám Rembrandt o sobě svojí podobiznou vypravuje a znovu a znovu to na svých pracích dosvědčuje.

Maloval život a nikoliv omalované, do umělých pohybů postavené modely. A jak je maloval! Hledte na tuto podobiznu; naznačiv v celku pohyb massy, počal jako sochař, když z balvanu začíná tesati, promodelovat, ustalovat a zušlechťovat v barvě i tvarech, na místě hubeného čárového okreslování a potom hledání a natírání plošek, jichž ve skutečnosti není. Toho Rembrandt neznal. Proto činí jeho práce tak solidní dojem, barva jednoduše všude a snadně je dosažena, proto tak měkce přechází jeho stín ve světlo a živé barvy v tlumené a mírné, že jeho oko lpělo na tom, aby celek činil správný dojem a vyjadřoval hlavně to, co si on myslel, co chtěl vytvořit. Rembrandt zachycoval lidi dýchající, žijící, pohybující se všude kolem

něho, tvořiv z nich tak jako náš nesmrtelný Mánes ku hanbě naší dosud nedoceněný, zanedbávaný, a tak, jako to činí těsně se za něj řadící náš mistr Aleš.

Blízounko podobizny s biretem, o níž jsem právě mluvil, na samém konci loggie visí nyní zajímavý obrázek Rembrandtův, snad jedna z nejmistrnějších jeho prací »Stažený vůl«. — Obrázek nelákající široké vrstvy lidu, ale hlavně odborníky. Stažený vůl visící v domě řezníka, zjev snad dosti nechutný, byl vymalován Rembrandtem (v čase, jak toho choulostivý model vyžadoval, v takovém světle, prostoru vzdušném a prohloubeném maluje maso, lůj, mázdry, klouby) takovým způsobem, že nepůsobí protivně, nýbrž souladně, aniž by ubráno bylo dojmů pravdivosti.

Na tomto díle dokázal právě Rembrandt v největší míře, jaký byl umělec, vystihnul na svém modelu pouze malebnost a rázovitost a vynechal zcela odporost a nechutnost. (V salonech pařížských často jsem viděl obrazy, na něž lidé slabších jen nervů s pocitem ošklivosti se mohli podívat a přec byly dobře malovány, činily dojem přirozený, jenže byly malovány řemeslníky, v jichž očích odrážely se jen všednost a hnus).

Míti ušlechtilou duši a zobrazovat krásně, nechci říci cukrově a sladce, ale souladně, jest umělecké.

Předmět jakýkoliv může mít své krásy, jenže každý člověk jich nevidí, nechápe a proto také neumí

a nemůže vyjádřit. A právě tento způsob vidění a pochopení činí práci buď suchou nebo i sprostou a řemeslnou anebo zajímavou, ušlechtilou a uměleckou. Proto též upozornil jsem na tento malý obrázek, látky tak choulostivé, působící souladně a co více, jsoucí snad nejvirtuosnější prací malířskou, jakou kdy kdo na světě až posud udělal. Co síly a lásky k svému povolání jest v něm znázorněno. (Na tomto díle lze pozorovati, jak Rembrandt pochopiv jeho charakter »visící těžký kus v hlubokém vzdušném pozadí« přehlédl i s prostorem a maloval, celý z hruba rázovitě naloživ a pak shora od trámu, na němž visí, přes tělo až ku hnátům rychle šel, instinktivně tu pozadí prohloubiv, tam lůj nasadil, šourem mázdry krapem přetřel, tak že na nich i pod nimi sedlá krev jako granáty sedí — a tesal a ladil v té měkké hmotě loje, masa a ostře organicky vyčnívajících čerstvých kostí, až celý kus v dojmu skutečnosti v prostoru před ním visel). A proto nevidíme žádné stopy práce nucené na tomto velmistrovském díle, že bylo malováno citově, v úplném zapomenutí na své okolí, zabráno pouze v sebe, mluvící k nám o lásce a umění. A tato láska vane ze všech prací jeho, touto láskou prodchnuto jest všechno dílo Rembrandtovo. V sále, tak zvaném čtyřhranném, kde jest zase jeho vlastní podobizna, již jako starce s paletou v ruce a bílou plátěnou, splácnutou čepičkou na hlavě, silná masitá stařecká hlava s lalochem, hledící z hlubkého temného pozadí, malovaná překrásně a působící neobyčejně silně, plná života a přesvědčující hloubky; naproti má za sousedy dvě podobizny, muže a ženy, u níž zvlášť lze viděti to jemné vystihnutí při zachování celku, to vystihnutí ženských tvarů líce, z nichž oči tak mile hledí a od jejichž zlatisté pleti rty tak krásně růměnně měkce se odlišují.

M. ALEŠ.

SKIZZA.

K těmto řadí se i obrázek: Dílna truhlářova, v níž truhlář pracuje u roztomile osvětleného okna, co jeho žena v prostřed jizby sedíc, děcko kojí, osvětlena mírnými teplými paprsky slunka, vnikajícího do temné velké dílny, v teplých stínech se prohlubující. O jakém klidu a štěstí vypravuje tento malinký obrázek, při svých rozměrech přec tak široce a věcně malovaný. Jest to kus poesie, přenesené z těch dávných dob, již vtiskl mistr krásu do zlatých úst rodinného života, kterou ona každému, kdo má cit a jí rozumí, vypravuje.

Zmíním se ještě o Učednicích Emauzských, setkavších se na hospodě s Kristem po jeho z mrtvých vstání jak tradice vypravuje. Jak prostinký to výjev a kterak mluví k srdci. Za stolem s bílým ubrouskem a cínovými miskami v jednoduché jizbě, sedí, obličejem proti diváku Kristus, tvář bledou, zmučenou zbožně pozdviženou, žehnaje v duchu chlebu, jehož křehký proužek odlamuje. — Dva apoštolové, pocestní, sedící jeden po pravé, druhý z levé strany protisedícího Krista, podle způsobu lámání poznávají v něm s udivením svého mistra. Z prava vchází mladík s výrazem lehké zvědavosti ve mladé, skoro ještě chlapecké tváři. Místnost jest jednoduchá, s holými stěnami v duchu holandském, ne tak dle forem, nýbrž spíše dle vzduchu, jímž dýše. Osoby, jich přirozený nenucený pohyb, tlumočící jich city — hlavy, zvlášť Kristova a sloužícího hochy pak stoleček s malinkými cínovými miskami až ku slánečce skleněné, lehounce naznačené, vše jest tak, překrásně malováno, tak měkce přecházející, že mimoděk chápající velikost prostoty a myšlení Rembrandta v hluboké úctě skláníme před ním čelo.

A proto, pro tyto všechny vyjmenované vlastnosti stojí Rembrandt jako mistr mistrů, v čele dosavadního malířského světa.

Pro tu svoji lidskou prostotu, jasnost rozumu, jednoduchost a lásku k umění i lidstvu, jež mluví ze všech jeho prací. Jeho díly vane klid, duševní rozvaha, jasné oko — jistá ruka, vřelé srdce.

Nikde u něho nepozorujeme malichernou snahu po titěrném úzkostlivém, mrtvém okreslování linií, ni vyhledávání barevných místeček, jež bázlivě honem honem odkoukané přenášel. On hledí, pozoruje, dívá se na život a dojem jeho nechává procházet svou krásnou, citící, ušlechtilou duší a pak jej pochopený s láskou, něhou a ohněm maluje.

Přejdu celou řadu krásných jeho prací, z nichž o nejdůležitějších jsem se zmínil a provodím vás k Velasquezovi jen málo v Louvru zastoupenému. Velasquez není sice tak hluboký jako Rembrandt, ale maluje a vidí skvostně.

Dvě nejlepší jeho práce v Louvru, jedna — podobizna Marie Theresie — holčičky se širokým účesem, v dlouhé logii umístěné, druhá je podobizna děťátka, Marie Markéty, dcery Filipa IV., jsou překrásné. Zvláště pak poslednější jest jedna z nejrozkošněji namalovaných hlaviček, jaké kdy kdo udělal.

Jest to bělouňká dětská tvářička s plavými vlásky a šedou sukénkou jednoduše malovanou jak jen Velasquez uměl!

Ten pel čerstvosti, jednoduchosti a lehkosti, s jakou maloval, jak u starých tak u nových mistrů zřídka kdy se vyskytuje, ač jeho malba není koketní, není počítána uchvátiti dojemem povrchní techniky, ba naopak jest upřímná, solidní a široká.

Jeho malby jako Rembrandtovy nejsou očárované, pomalované kresby, ale promodelovaná, měkká, čerstvá, živá studia přírody jasně pochopené, s jemností barev uchvacující, s jednoduchostí a snadností neobyčejnou.

Tím přibližně vyjádřil jsem nadání jeho a naznačil rozdíl mezi Rembrandtem. Leč k vůli delšímu pojednání bylo by třeba zajeti do Madridu, kde jsou prací

FERDINAND ENGELMÜLLER.

CHALOUPKA V LESE.

jeho pravé poklady. — Franz Hals má zde několik podobizen z nichž uvedu obraz Rubense a jeho ženy. Jsou to protějšky. Zdravě červená tvář Rubensova vyniká z pozadí poněkud plochého a suchého, ale jest malována i modelována výborně. Podobizna jeho ženy, bledé, dětmi unavené matky, s měkkým, řídkým masem ve tváři a vyklenutým kostnatým čelem, potaženým průsvitnou kůží jest překrásná.

Mistrovská jednoduchost a správnost jest vidět ze všeho, ač Franz Hals stává se někde v póse i přednesu trochu šablono-vitý. Jeho přednosti ale jsou tak velké, že řadí se k mistrům největším. Na roveň jemu a si stojí Holbein. I tento má vlastnosti, jichž mistrovství podmiňuje. Zde v Louvru jedna z nejpeknějších jeho prací jest

podobizna starého muže s obličejem se strany a pišícího.

Oduševnělý profil muže výrazně a jednoduše nakreslený až k pišícím rukoum, jest mistrně kreslen, pozorován a namalován na plochem ale roztomile vzorkovaném sytém pozadí. Obrázek tento jest pravým skvostem a vzorem podobizny, mající jen vady u Holbeina se opakující, z jeho povahy vyrostlé, to jest suchost a plochosť.

Jinak podobizna tato jest mistrovským dílem prvního řádu.

Na konci tohoto prvního oddílu naší procházky, nemohu si odepřít na zpáteční cestě, v sále, kde krásný Rembrandtův obraz »Žena v lázni« mající všechny hodnoty Rembrandtovy — upozorniti ještě na jednoho umělce, který mne mezi staršími v Louvru zajímá velice, jest to Fraconard (1732 — 1806). Mám na mysli hlavně jeden jeho obrázek z roztomilých jeho prací, zvaný Koupající se ženy.

Fraconard maluje ženské tělo s láskou a znalostí i kouzlem ve formě i barvě jako málo kdo. Jako pravý mistr, směle nenuceně žije v ladných pohybech,

kyprých zářících ženských těl, koupajících se v čistém vzduchu.

Jeho malba jest geniální a Fraconard jest umělec čistý jako křišťál. Práce jeho nesou na sobě peť duše tvořitele; nejsou nikdy hledané, nastavované, utýrané, To není hrani si s plátnem a barvami. U něho vždy a všude jako šňůrou perel prochází stříbrná nit myšlenky vyjádřiti krásu, ušlechtilost, poesii a soulad.

A kdo má tolik odvahy a lásky v krásné duši, aby když přijde onen světlý okamžik, kdy mysl jest tak čista, oko zří tak jasně, schopen byl přečarovat mrtvou plochu anebo balvan hlíny v požitek božské poesie, jako tento malý Fraconard?

To jsou jen srdce umělců velikých a lidí vyvinutých, jichž plody duševní mluvit budou ku lidstvu za všech názorů a časů, — neboť ony jsou tlumočitelé snah vyšších, nadsvětských, idey lásky a krásy, a zářiti budou vždy jako paprsky slunce v duši pozorovatele, člověka!

PAŘÍŽ.

JAN DĚDINA.

PRAHA 1899. — SOUHRN ZPRÁV A POVĚSTÍ S POZNÁMKAMI VOLNÝCH SMĚRŮ. — Manifestační schůze studentská. Přednášky Klubu Mladých a přednáška v Um. Besedě. V minulém čísle zůstali jsme dlužni vyplniti rubriku o tom, jak o věcech staré Prahy jednáno bylo v době poslední. Ze studentské schůze universitní (ref. č. 2. r. III.) zvolené studentské komité, pořádalo na den 16. dubna na Žofině Manifestační schůzi pro starou Prahu. Žel; těch manifestujících bylo právě z řad studentských tak málo, že nezbytno míti za to, že studentstvo v celku je k záležitostem staré a krásné Prahy docela apatické, jemu že nepřirostly k srdci zbytky minulé slavné Prahy — snad že přemýšlí o tom, jak budovati památníky slávy nové. — Program vyplnil p. arch. Štěrba věcnou, klidnou řečí, v níž probral všecky ty důvody, které proti zachování starobylé Prahy uváděny bývají a vrcholil řeč svou v tom, že právě zachování staré Prahy nejvíce odpovídá hospodářským zájmům poplatníků pražských. P. Dr. L. Jeřábek uvedl komentář všech těch hříchů, jež za poslední doby na památkách pražských byly spáchány a jež ještě další řadě záhubou hrozí, a rozebrav návrh nového stavebního řádu, odůvodňoval některé žádoucí změny. P. Vil. Mrštík slovy ohnivými, provázenými souhlasem všech přítomných, krutě posuzoval a odsuzoval jednání nynější správy obce. Schůze zakončena přijetím resoluce, v níž protestováno proti dosavadnímu hospodaření s památkami pražskými od lidí, kteří jim rozuměti nemohou, v níž dále vítán nový stavební řád a žádáno, aby sněmem byla zvolena prozatímně zvláštní komise pro ochranu zájmů, o nichž ve schůzi bylo promluveno; konečně projeven úmysl pořadatelstva bojovati pro věc Prahy při příštím zápase volebním. — —

Větší návštěvy, pozornosti a zajisté i morálního výsledku dostalo se přednáškám, jež uspořádal Klub Mladých ve dnech 22., 28. a 29. dubna pak 2. a 6. května v sále české techniky. »O Praze staré i nové« promluvili pořadem architekt J. Fanta: Slovo úvodní, Dr. B. Matějka: Praha středověká, architekt Křiženecký: Praha renesanční a barokní, architekt J. Herain: Jak s památkami pražskými se hospodařilo, architekt V. Müller: Modernisování Prahy se šetřením starého rázu. Z celého programu zřejmo, že šlo pořadatelům o přednášky rázu instruktivního — a přednášející této snaze vyhověli měrou největší. Účast profesorů na vysokých školách, studentstva a inteligentů ze širšího obecnstva byla velice slušná, což naproti účasti na oné schůzi Žofínské s potěšením konstatovati dlužno. —

Snad aby se nezdálo, že v U. B. interest o starou Prahu zanikl, pořádal výtvarný odbor přednášku »O architektonickém rázu měst se zvláštním zřetelem na starou Prahu«, ku kterémuž účelu »získal« p. arch. Osv. Polívku. Některým nedůvěřivým lidem zdálo se, že naopak p. arch. získal výtvarný odbor — o čemž nám tuto těžko rozhodovati, protože nejsme dosti informováni, kdo za Um. Besedou stojí nebo za kým stojí ona. Pozoruhodno je, že přednáška pro zvané určena právě na týž den, co přednášel arch. Fanta v technice. Konkurrovala tu U. B. s Klubem Mladých, nebo jiná příčina diktovala pořadatelům tože datum a touž hodinu? — Pro obyčejné členy U. B. opakována táž přednáška na zítří. — Přednášející založiv svoji akademickou úvahu na základech co nejširších, snažil se svěřiti vybranému posluchačstvu veškery své vědomosti o statistice velkých měst evropských, o zakládání měst staro- i středověku, o tom, co napsal kdysi Alberti, Vitruvius, Fillaretti a j., o tom, mnoholi změň přestáti bylo chrámu sv. Petra v Římě a jak zaměňovány byly tvary náměstí, na němž tento velechrám stojí, o tom, jak jiná náměstí Říma a jiných měst Italie jsou založena a upravena atd. atd. Pan přednášející po tříhodinné přednášce lítoval, že pro nedostatek času nemůže probrati látku, již by mu konečná řada na slovo vzatých mužů v tomto ohledu poskytnouti mohla — a pro niž se ku »zvláštnímu zřeteli na starou Prahu« dostati nemohl. Leč ne docela — dostal se k té naší staré, zubožené, o své historické domy a prostranství olupované Praze přece a sice postupem vět následovných: »Shrneme-li všecko co jsme tuto slyšeli, lehko můžeme seznati, jaké vědomosti a mnoho-li materialu (p. arch. demonstroval také některé plány a pohledy měst skioptikem: pozn. r.) musí míti architekt pohromadě, má-li se řešením architektonické úpravy města zabývati — — přihlédneme-li pak zvláště ku Praze, vidíme, že ona má velice mnoho cenných památek a to hlavně z doby barokní, staveb to Dienzenhofferových, jenž také mnoho věděl a mnoho cestoval nejen po Italii a Anglii, ale snad také i po Španělsku — — mnohé z těchto staveb čekají na úpravu

J. ÚPRKA.

NA JAŘE.

svého okolí, připomínám sv. Mikuláše na St. Městě —
— Bolestně se mne dotýkaly boje poslední za starou Prahu vedené — — musíme přece uznati, že co nedarilo se v minulosti papežům a králům (v rozluštění a úpravě jistých částí měst; pozn. red.), nemůže se bez obtíží zdařiti nám — k tomu je potřeba svornosti (z čí strany? Pozn. red.). Doufám, že minou boje a že se nám velké práce úpravy Prahy podaří!« —

Veliká část, jak jsme již pravili »vybraného« obecnstva, nedočkala se závěrečných slov »se zvláštním zřetelem na starou Prahu« přednesených — byli to paní obecní starší, kteří nejprve po tmě ze sálu se vytráceli. — Nešetrní! Což pak nevěděli pro koho hlavně se tam přednášelo? —

Prvou a snad i druhých pět schůzí považovala slavná městská rada za útok na svoji čest a dobré jméno; proto k návrhu pana starosty vzato na přetřes, nemělo-li by se proti tomu čeliti vydáním obranné bro-

žury. — Z brožury sešlo, za to tříčlená komise má uvažovati, jak podobným nájezdům čeliti. Máme pro ni tyto rady, aby je na patřičném místě doporučila: Milovati tu sirou Královnu a netrhati s ní docela zbytky jejího hávu, již dosti sedraného, — hledati způsob, jak vyhověti návrhům povolaných zastanců její a ne hledati způsob, jak uhlasovati každou dobrou snahu, — prvé rozuměti a pak teprvé provozovati samosprávu. — — Is —

MUSEJNÍ SPOLEK »VČELA ČÁSLAVSKÁ« V ČÁ-slavi v řádné valné hromadě své dne 28./V. t. r. projevil souhlas svůj s resolucemi k zachování starobylého rázu Prahy směřujícími a vznesl k sl. měst. radě pražské žádost, aby, přihlížejíc ku projevům veškeré české veřejnosti, neopomíjela o zachování historického rázu Prahy plně pečovati, aby veškeru snahu a péči při každé úpravě jednotlivých částí města k historickému rázu zřetel obracela.

≡ PAŘÍŽSKÝ SALON ROKU 1899. ≡

Oba Salony jsou letos již podruhé pohromadě v ohromném paláci strojů, jehož šířka je 150 kroků, délka 500 kroků. CHAMP MARS čítá 2706 čísel ve 32 sálech, CHAMP ELISÉ 5152 čísel ve 52 sálech. Ohromné nádvoří upraveno v park pro sochařství.

Počnu salonem CHAMP MARS, salonem svobodných, a skončím poněkud copářským salonem Champs Elisé.

Copářským proto, že v Saloně Champs Elisé se soudí často podle kabátu a nikoliv podle toho, jaké jest dílo.

Letos na příklad GEROMŮV špatný obraz visí na krásném místě, čímž tím více bije do očí, jinde pak krásný obraz sl. DUFAU, dekorativní pole jest zastrčen nespravedlivě vysoko. Z těch a podobných důvodů a pak že v celku kulhá daleko za menším, ale rázovitějším a hlubším svým sousedem, běru z prva Salon Champs Mars.

Salon Champs Elisé udílí medaile, Champs Mars nic; tím způsobem schází se v Champs Mars umělci, již netouží po medailích, ale jdou větším dílem za cílem čistě uměleckým. Ovšem že výjimky jsou všude.

Vypíšu jen krátce a co nejstručněji nejlepší jeho díla. GASTON LA TOUCHE. Jeho několik obrázků jest zlatým bodem celé výstavy. Jsou to pravé umělecké skvosty. Nikdo na celé výstavě nerovná se koloritu a poesii jeho obrazův. První Vzpomínka z Versailles. Basén se skupinou bronzovou v prostřed, z níž nízký vodotrysk pění, u skupiny z vody vystupuje dívčí poprsí a kol plují bílé labutě. Obraz jest zaplaven zlatistým světlem plynoucím od pozadí zlatých stromů. Odráží se ve vodě a vynechává jen jemně do fialova bělounké silhuety labutí, poprsí dívčího těla a lehounkou pěnu vodotrysku.

Druhý »Zvoníci.« Na pozadí barevného okna věže měkce kreslí se tři postavy Bretoňců, dvou žen a muže, rozhoupávající zvon, od něhož visí tři provazy. Staré barevné

okno kouzlí a plní vzduch měkkým jasem, v němž postavy září, zachyceny malebně i realisticky. Obrysy tabulek svítí živě a měkce rýsuje se v nich kamenný rám gotický.

Třetí studie děvčete v bílém muselinu sedící v zahradním křesle. Jest nazván: »Jaro.« Ruka podporující čelo zakrývá celý obličej, na pravo chumáč růžových, z leva bílých kalinových květů měkce splývá se zelení, v níž jen úzkým proužkem tryská paprsek slunce. Mimo těchto tří jeden obraz představující člun v páře a mlze plný lidí, poněkud těžký, ale překrásně sladěný a tři malinké studie z parku a zámku Versailles. Těžko líčit práce tyto slovy. Jsou to prýšticí melodie odstínů, příroda odrážející se v jemné duši umělce pravého, jest to harfa, jejíž každý akord vplývá zrovna do srdce. Těžko odcháším od nich a znovu a znovu se vracím, abych je viděl ty krásné a překrásné obrazy a lituji, že ty nejsi zde, abys se mohl jimi se mnou kochat a je milovat. Žel, že nejsem bohat, abych je mohl koupit a poslat Vám domu.

Pak přivádí mne v pravé nadšení tři podobizny na jednom plátně, ZULOAGA IGN. Dvě mladé Španělky v černých šatech s vysokým krajkovým účesem (krajky splývají až po pás). Na fialové obloze svítí svými kulatými pobledlými kyprými obličejí. Po levé stojí muž zahalen v plášť a chrt. Dívka stojící v prostřed obrazu jest nejdokonalejší. Žlutý květ v účesu a nad levým

prsem odráží tím více postavy od vzdušného fialového pozadí oblohy. Obraz jest hotová skutečnost. Z korálových rtíků prosvítají v úsměvu zuby. Vše jest malováno lehce, s jistotou a elegancí přirozenou a mistrovskou. Zde stojí přede mnou a vábí mne zrovna abych klobouk smekl. Levou rukou zapřena v bok s blýštícíma hnědýma očima na mne hledící. — Její postava jest živá, dýchající, od černých brv, prsů, boků, prosté černé sukni až ku špičce vykukující malé lakýrky. Po pravé stojí děvče menší, taktéž ustrojené, podřízenější poněkud, z druhé muž s rudou tváří,

M. ALEŠ.

SKIZZA.

s kloboukem na hlavě. To jsou dva mistři, kteří vylítli vysoko nahoru jako dva sokoli.

Za nimi řadí se mistrovské práce druhé. (Vybirám jen práce nejvýtečnější. Nehledím na jména, jsou-li slavná či ne a uvádím některá známá jen k vůli porovnání. Chodím bez katalogu, zaznamenám číslo a popíši obraz. Doma pak jej najdu dle jména; tak jedině jest to spravedlivé.)

BESNARD. Slavný Besnard má zde tentokrát jen několik dekorativních prací, dle nichž, kdo jej nezná, nemůže o něm soudit a proto jej přejdu ponechávaje si jej na jindy.

ALEXANDR též jindy velmi čteně zastoupený, letos vystavuje podobiznu dámy zběžně malovanou, z níž ovšem mistr se pozná.

Za to MELCHERS G. má zde tři obrázky, z nichž vyniká veliká podobizna mladého muže (lorda Roberta D.) v modrém soukenném plášti, širokých spodcích, žlutých kamaších a botách. Navléká si stoje na levou ruku, v níž drží klobouk, rukavici a hledí prostě, přirozeně před se. Pozadí jest zeď končící římsou na níž postaveny vásy. Postava jest volná, silně malovaná, nejásá barvami, ale přesvědčuje, jest solidní velká v modelaci i postoji a vyniká daleko nad jiné práce téhož umělce.

J. E. BLANCHE. 4 podobizny. Blanche jest výborný portrétista; v barvě jest sice trochu přitemnělý, ale jinak vystihuje u svých podobizen ráz, pohled i pósu. Jeho podobizny jsou genrovitě nenucené figury s živým, skutečným pohledem i pohybem. Cituji pouze velkou podobiznu pána sedícího v zahradním křesle vedle mladé dámy skloněné něžně do profilu v červených tmavých šatech. Pán s masitým obličejem, kozí bradou, modrýma velkýma očima měkce se kouká trošku ve zkratku ven z obrazu, ruku v rukavičce položenou na levém opěradle, nohu přes nohu. Jest doma. Vedle mladá žena dýše kouzlem, půvabem skromné dámy.

Mimo těchto jest zde celá řada jeho krásných prací, studií a podobizen, mezi nimiž i pod. J. Chereta. Nevím mou vinou, že jsou to výhradně podobizny, jež takřka největší část nejlepších prací zaujímají. K vůli změně vsouvám mezi ně bizarní obrázky VEBERA J. (Francouz). Má zde několik genrů v přírodě malovaných, ženské v zahradě dosti hezké, trochu ostré v barvě. Pěkný jest malý obrázek, »Domy mají obličej«. Děvčátko rozbilo džbán u fontány a tu ve strachu vidí, jak všechny chalupy, domky a věže visky na stráni ozářené červánky mají oči vypoulené, dostaly nosy a ústa otevřená; vedle pak větší ale slabší obrázek zápas žen v Devonshire. Dvě nahé ženy, silná blondýnka pevně rozkročená, pravou ruku zapřenou v bok, ústa sevřená, škrtilí levým loktem k boku štíhlejší brunetku s podlitýma očima, jež ruce má zavinity kol silného pasu soupeřky. Kolem z červeno-hnědého pozadí vykukují chechtající se zpitvořeniny bab; scéna jest živá, mluvící, ale provedení mělké.

DAGNANBOUVERET. Podobizna děvčete sedícího ve žluté lenošce; loktem podepřené o koleno přes druhé přeložené, ručkou lehounce si bradu podpírá. Jest velice vypracována i vymodelována, působí suše a jako by byla žlutým prachem zahalena; nelze ji srovnat nijak s mistrovskými pracemi podobizen uvedených.

Daleko slabší a prázdnější pak jsou práce A. F. ROLLA, vzpomínka na položení základu mostu Alexandra III. a pak jeho dvě podobizny s uměle smělymi prázdnými tahy štětce, načervenalými tvářemi, komediantsky šviháckou pósou a prázdným, omalovaným plochým pozadím. Jak naproti tomu pravdivě a upřímně s celým srdcem a vůlí malovány jsou podobizny a genry malíře H. J. E. EVENOPOEL (Nica) trochu těžké někdy v barvě, ale tím důkladnější v kresbě i modelaci. Podobizna mladého muže v černém úboru s bílou vestou na červeném brokátovém pozadí. Pósa, výraz, vše jest přirozené. Ač harmonie jest poněkud drsná, působí lahodně, jistě. Také malá studie plavého hošíka z profilu mistrně kreslená, silně a měkce modelovaná a jiné podobizny; zajímavý a plný pravdy jest i genre prodavač drůbeže u vozíku s rukama v kapsách v pozadí s figurkou z ulice. S levé pak tři rekruti v modrých pláštích jdou do obrazu. Ač trochu drsné a těžkopádné, vše jest jistě viděno a cítěno a prozrazuje mistrovi zralou, silnou, vřelou duši.

FLANDRIN J. pak jest výstředně drsný a těžký, ale neobyčejně solidní a korektní. Velká podobizna mladého malíře v širokých sametových spodcích, v pravé ruce dýmku, druhou v kapse, stojí na jistou dálku jako živá. Též druhá podobizna dámy v růžovém županu, miskou s ovocem v ruce, má tytéž vlastnosti. Duše Flandrinova jest drsná hodně, ale poctivá, upřímná, silná a jako diamant, jehož hrany jen málo třeba obrousit, aby byl z něho pravý drahoham. Totéž prozrazují neobyčejně věrné silhouety osob a barvy jich i jejich okolí. Poněkud jemněji a čerstvěji jsou malovány zátiší a květiny AYRTONA. (Na plátně křídovém jak Flandrin). Jeho růže mají pel a živou nádheru květů, zralé fíky a víno, broskve, melouny jsou neobyčejně plasticky a realisticky podány. Jaký jest to rozdíl v nazírání, jaký pokrok, jaká revoluce jásá z těchto obrazů nových, čerstvých, silných jako příroda sama. To nejsou umouněné a vypiplané hrozny a květy starých komponovaných obrazů! Život, pravda a krása jsou tuto třeba, jak pravím, v trochu drsném šatě. Nic nevadí, jen když to jde k srdci.

SEBASQUE pointalista. Dobré krajinky i figurky, silně vyjádřené v masse i barvě.

Zajímavé, pevně kreslené a ušlechtilé jsou pastely BRESLAU (L. K.) (Švýcarka). Jsou více kreslené než malované, plné rázovitosti, mistrovsky modelované, dýšící životem.

Výborná jest podobizna dámy po kolena v jezdeckých šatech, ruce na zad, s třírohým kloboučkem na hlavě, jak jest plna charakteru. A což rozkošná

nevinná hlavička s modrýma očima sedícího děvčete, již druhá starší fialový věneček váže do plavých vlasů. I malá pastelka další, dvě modistky u svých kloboučků. — V těchto pracích jest vidět nejen ruka ovládající snadně způsob provedení, ale hlavně umělecky citící krásná duše ženy, jež vystihuje ženskost přímo ideálně a přece prostince a neobyčejně zřetelně.

THAULOV má zde z kolekce vystavené u George Petit dva obrázky: moře a stromy, vrhající stíny v noci. Jsou to dvě práce, jež nešťastně jeho suchost ukazují, takže zvlněné kalné moře vypadá jako balvany a noc vypadá poněkud vypraná.

BERAUD má zde několik svých malých genrů, které jsou dosti živé, ale nejde za cílem čistě uměleckým, nýbrž koketuje a láká svými slečinkami bohaté kupce.

Za to jistě ovládá své podobizny a formy vytáhlých aristokratických slečinek.

GANDARA A. (z Paříže). Jest poněkud útlejší než Alexander, poněkud temný v barvě, ale jednoduchý, jistý, svižný a elegantní v póse i barvě. Má zde velké tři podobizny dam, z nichž podobizna dámy v bílém kloboučku s okrouhlou tvářičkou, pěknými ústy a tmavě šedým zahnědlým oblekem připínající si jemnýma ručkama roztomile růžičku k pasu, jest velice jednoduchá, velice elegantní, v kresbě, modelaci i barvě, jež poněkud má ton starších mistrů jako Velasqueza poněkud zašlého.

AMAN JEAN tentokrát má věci dosti slabé.

SIMON. Velký obraz poněkud suchý: zápas na venkově v poli. Ale výborný obraz podobizny pěti pánů, vzdušný, silný, velice jednoduše a sytě malovaný, mistrovská práce.

MEUNIER vystavil několik obrazů, příliš opakujících motiv, zakoupený v loni pro Luxemburg. Žádný pak z nich tento předešlý nedostihuje, jsou neobyčejně silně modelované, tak že působí jako panoráma, postrádají sytosti a harmonie.

PRINET. Tři obrázky. Partie trictracu. Děvče u stolku hracího se starším pánem; velice jednoduše, silně malováno. Pak studie dámy ležící na pohovce a několik studií moře. Jest jednoduchý a silný, svěže maluje.

PUVIS de CHAVANNES podobiznu dámy v černém šatě jednoduše bledě malovanou působící na šedém pozadí neobyčejně mile harmo-

nicky a vážně. Žel, že pod jeho prací je veliká zlatá palma náležející mrtvému.

Ze sochařů poznamenávám prozatím jenom RODINA Evu, figuru v bronzu nedokončenou (myslím), silnou, těžkou ženskou postavu, zakrývající skloněnou hlavu levou rukou, pravou stranu hlavy s uchem, jež zachycuje hlas Hospodina. Stud a hanba — volá celý její zjev, dosti surový, připomínající doby primitivní. Rodinova Eva jest velkou básní, vyjádřenou silně psychologicky celým pohybem zastavivší se ženy, jež nejrady by se propadla kamsi. I technicky jest mistrovským dílem, jež nemá v realnosti soupeře.

J. DĚDINA.

GALERIE MIETKE VE VÍDNI.*) PŘIDRUŽENÁ KOLEKCE »německých akvarelistů« obsahovala řadu prací renomovaných jmen, jež by u nás dělala parádu, celkem však nic zvláštního. Vytáhneme-li už jednou z Prahy toužíme a také čekáme vždy něco, co by v nás nechalo nějaký posilující dojem a proto ten požadavek — který však není z domácí zmlsanosti. Nejlepšími čísly zastoupeni Liebermann, Leistikov, Dill,

Skarbina, Bartels a L. Dettmann kolekcí krajin, tentokrát romantických partií starých vill, jich schodišť a teras z Rivieri, vše lehce svěže předneseno, dojmy se neopakují, a na některých kusech tam kde slunce svými posledními rudými paprsky barví barkou mírně zvlněnou vodu — tam si Dettmann zahýřil barvami Jsou zde tři takové skvostné kusy z Rivieri. Soused jeho F. Stahl má stále i tentokrát na dvou vystavených pracech vždy týž fialový kolorit. »Měsíčná noc u Neapole« je skvostná práce W. Hamachera, s jistotou přednesu a silou barvy vystihuje výborně v rozměrné akvarele s plnou přesvědčivostí bájný klid mohutného moře. — Kolekce 46 kreseb z »Jugend« má v sobě mnoho zajímavého a svěžeho. Jsou to ovšem věci vybrané, vzdor tomu je vidět že mezi těmi lidmi kol »Jugend« je několik dobrých hochů, již mají něco svého. Nejsou to lidé, kteří sedí v atelierech a moří se dle modelu, ne, chodí po ulicích a všude, kde život veřejný, oficiální té pitvorné cházky i intimní toho nej-

ST. SUCHARDA.

MADONNA.

*) Dokončení ku referátu o výstavě Schwaigrově ve Vídni jež bylo z minulého čísla nedostatkem místa odříznuto.

ANT. SLAVÍČEK.

≡ LÉTO. ≡

poslednějšího člověka, pro vše mají svůj zájem i svoji metlu. Znamená vše jich bystré oko, jež vždy s trpkým humorem pohlíží na vše zdánlivě lesklé, vážné i maličerné, zkrátka v umění těchto dobrovolných kontrolorů zrcadlí se celý dnešní život. Jich přednes několika nej-jednoduššími pro laika zdánlivě drsnými prostředky dosahuje největšího účinku, velká charakteristika a smysl pro zjednodušenou dekorativnost jsou těmto lidem vlastní. Nejlépe jsou zastoupeni A. Jank, Bruno Paul, Rossmann a R. Wilke, otcem skupiny této, jež vlastně vyrostla v Německu v »Simplicissimu« je výborný Th. Heine.

—en—

MAROLDOVA VÝSTAVA, POŘÁDANÁ V PLZNI péčí místního Uměl. prům. musea a hlavně přičiněním architekta Josefa Škorpila, prezentuje se velice vkusně a přehledně. Převezena sem většina vystaveného o výstavě pražské, doplněna hlavně reprodukcemi a publikacemi cizími. Pořadatelům podařilo se získati 3 originály z majetku »Fliegende Blätter«, jež řadí se k nejlepším. Celkem vystaveno na 300 originálů, z těch 19 kusů v Praze nevystavených, a 144 reprodukcí, jimiž doplňují se význačné práce Maroldovy. Ač pořadatelé ujali se výstavy a popularisování všemi pro-

středky, přec výsledek zůstává za snahou. »Královské« Plzně P. T. publikum zachovalo se docela »plzeňsky«. Návštěva ač slabá, klesá dále a počet zakoupených věcí nestojí za registrování. Takový výsledek v nejbohatším městě českém, a teď půjde výstava dále českým krajem.

KRAJINSKOU UMĚLECKOU VÝSTAVKU V JINDŘICHOVĚ Hradci projektují na měsíc srpen studenti hradečtí za účelem popularisování umění po českém venkově. — Výlohy za dopravu a pojistné hradí výstavní komitét. — Práce, jež z Prahy společně zaslány býti mají, přihlášeny buďtež do 15. července panu Miloslavu Rybákovi, Spál. ul. 33., II. p.

Z DRÁŽĎANSKÉ GALLERIE. V úředním katalogu Zgallerie drážďanské z roku 1896. dočítáme se v úvodní historické stati následujících zpráv o nakupování obrazů v Čechách: »V nejbližším sousedství Saska byly Čechy hlavním nalezištěm (Hauptfundgrube) starých maleb. Prvním zprostředkovatelem byl J. G. Riedel, rozený Čech, jenž r. 1739 za dvorního malíře do Drážďan povolán byl. Zakoupil hraběcí Waldštýnskou sbírku, která obsahovala 268 obrazů, jež za 22 000 zl. v majetek saského dvora přešly

a pod vedením Riedela v květnu 1741 šťastně z Duchcova přes hranice převezeny byly. Mezi nimi nalézaly se: mistrovské dílo Vermeera van Delftse č. 1335, naše obě malé podobizny od Frans Halse č. 1358 a 1359, podobizna obrněnce od Van Dyka č. 1026.

V r. 1742 získal Riedel 84 obrazů v Praze, mezi nimiž ku př. mužskou podobiznu od Mirewelta č. 1318 a velké zátíší od Snyderse. Též v následujících letech potom hrají nákupy z Prahy jistou roli v seznamech gallerie.

Však nejdůležitější kořist přišla teprve v letech 1718-1749 za zprostředkování Pietra Guarientiho, jenž jak se zdá u příležitosti této použil pseudonymu Placido Gialdi. Byloť tehda 69 obrazů císařské Gallerie v Praze za 50.000 tolarů zakoupeno a do Drážďan převezeno; mezi těmi ku př. skvostná honba na svině od Rubense č. 962 a oba Van Dykovi připisované portréty krále Karla anglického a manželky jeho Henrietty francouzské č. 1034 a 1038.

Z téhož katalogu dovidáme se, že mají v Drážďanech 6 obrazů od K. Skréty.

V ŠVÉDSKU ZALOŽENA BYLA SPOLEČNOST přátel ručních umění, která si obrala za úkol chránit lidový, čistý styl umělecký, projevující se v domácí průmyslu. V měsíčníku »Artist« (březen) referuje o tom S. Frykaholm. Píše: Špatný vkus, který se po celé zemi rozšířil zřízením továren uprostřed našeho století, niče pomalu, ale vytrvale všechen dřívější domácí průmysl (home-industry), konečně vzbudil obavy mnohých uměleckých duší, které s hlubokou lítostí viděly, jak ryzí malebný sloh, vlastní této zemi, zcela mizí před špatnými německými výrobky továrními. Pan Kulle, umělec a rodák z kraje Scania, kterýž kraj býval kdysi obzvlášť bohat domácí průmyslem, stal se hlavním hlasatelem myšlenky, aby spící umění bylo vzkříšeno. Pro pečlivé studium těchto polozapomenutých method a pro horlivé sbírání těchto starých pozůstatkův umělecké doby zaslouží si pan Kulle, dnes už nebožtik, na vždy nejpřednější místo v dějinách znovuzrození národního citu a vkusu. Vlivem jeho vzbuzen byl v paní Adlersparreové, známé spisovatelce a energické pracovnici, snažící se o rozvoj všech odvětví ženské práce, zájem o toto staré pole ženské podnikavosti a brzy podařilo se jí působiti umělecké hnutí. Založena společnost pod její ochranou, nazvaná »Přátelé ručních umění«, jejíž heslem je »Pěstovati domácí průmysl, národní tradice, uměleckou práci.«

V KNIZE W. M. ROSSETTIHO, (BRATRA ZNÁMÉHO geniálního básníka a malíře ze skupiny praerafaelitské, Danteho Gabriela) nadepsané »Rossetti, Ruskin and Pre-Raphaelitism« (G. Allen, London, 10 s., 6 d.) je množství zajímavých črt, jež velkého umělce vyličují jako člověka; líčení autorovo opírá se o dopisy a zápisky malíře Forda Madoxa-Browna. D. G. Rossetti jako člověk nevypadá ve světle těchto dokumentů zrovna příznivě; zvlášť vedle Ruskina, jehož vášní bylo ze všech sil lidi obšťastňovat, odráží se jeho

svrchované sobectví; nekonal nikdy ničeho, leč pouze to, co ho zajímalo; tento základní rozdíl mezi oběma skrýval se s počátku na čas upřímným přátelstvím a obdivem, ale konečně vystoupil zcela zřetelně. F. Madox-Brown zapsal do svého denníku, když Rossetti maloval svůj obraz »Nalezena« v atelieru Brownově: »Po celou tu dobu bydlil Rossetti u mne, zabavoval mne povídáním až do čtyř hodin odpoledne, někdy celou noc maloval, u snídaně překládával znělky, pracoval velice houževnatě a neudělal nic. Když se napovídal, seč jeho síly byly, zmocňuje se ho zloba a nevrlost, popírá všechno, a když ho někdo rozdráždí, stává se trpce po svém způsobě sarkastickým, ale nikdy není úplně nepříjemný ani nesnesitelný. — Viděl jsem tele Gabrielovo (totiž na obraze »Nalezena«. Red.), překrásné, ale náramně se zdlouhavě rodí. Nekonečné opravy, ze dne na den nevidíš patrnějšího pokroku, — a po celou dobu on nosí můj zimník, jehož sám potřebuju, krom stravy a neomezené spotřeby terpentinu!« »Dnes ráno, když Gabriel ještě nedodělal svůj vůz (z téhož obrazu) a docela nenuceně mluvil o »ještě několik dnech«, ač je u mne už od 1. listopadu, a zdá se, nepozoruje žádných pokynů . . . , a Emma přijde za týden nebo za dvě neděle do kouta, a on má rozházenou postel na podlaze v pokoji už celý týden, a nevstává dřív než v jedenáct — mimo to, že moje peníze se scvrkly na 2 libry 12 sh., 6 d., a musejí vydržet do 20. ledna: řekl jsem mu šetrně, že musí jít, nebo večer jezdit domů omnibusem. To prý by bylo tuze nákladné! Řekl jsem mu, že může jezdit do práce ráno a večer domů pěšky. Na to prý jaktěživ ani nevzpomene! A tak pro nynějšek odešel«. — Jindy zaznamenal Brown: »Včera jsem večerel u Rossettiův. Ovšem Gabriel, který mne pozval sám, domů nepřišel.« — Věčným thematem dopisův i denníku Brownova je neustálý Rossettiův nedostatek »plechu« (peněz). Zde charakteristický úryvek: »Milý Browne, mnohokrát Vám upřímně děkuju za tu podstatnou podporu mé mysli ve formě onoho plechu. Neměl jsem ani zdání, že jste tak monumentální charakter, abyste mohl mít bankéře — nebezpečné odhalení, Browne!« — Vydlužené peníze ovšem nerad vracel. Brown zaznamenal: »Gabriel byl takový švihák, jakého jsem co živ neviděl, ale vypadal opravdu skvěle, vše na něm bylo dokonale vkusné, krom bot; potrvá nějaký čas, než se dostane tak daleko. Jinak jeho hnědý oblek byl vysoce moderní, vypadal pěkně jako gentleman, mluvil, že si koupí hodinky, ale o tom, aby mně splatil mých 15 liber šterlinků, nemluvil!«

V »PANU« ROZKLÁDAL NEDÁVNO PAUL SIGNAC o cílech o záměrech novoimpressionismu. Pod tímto názvem vystoupila r. 1886. skupina francouzských malířů, G. Seurat, Camille a Lucien Pissarové, P. Signac a j., dnes hlásí se k této malířské frakci Cross, Petitjean, Luce, Theo de Rysselberghe a j. Novoimpressionisté chtějí pokračovat ve hnutí koloristickém, které v našem věku pronikavěji a prudčeji, než kdy před

tím nastoupilo na místo fáse konturové; staví se tam, kde přestal Delacroix; usilují o největší stupňování svítivosti, intensivnější barvitost a harmonický dojem celkový; k tomu cíli vytvořili si zvláštní techniku: aby silněji než posud vykořistili procesu míšení barev, jenž odbývá se v oku pozorovatelově, patřili na čisté barvy, oni barvy sami rozkládají; kdežto dřív byly barvy nanášeny v ploše, novoimpressionisté kladou je vedle sebe v barvitých bodech a očekávají z tohoto způsobu větší životnost a ostřejší působení kontrastů; nepokládají za dobré, aby barevné plochy opravdu do sebe přecházely, protože z jisté vzdálenosti od obrazu děje se toto spojování barev v oku pozorovatelově mnohem přirozeněji, barvy nabývají větší síly a svěžesti.

Novoimpressionisté jsou nepřáteli všech barev tak zvaných špinavých, rovněž jako staví se proti manýře některých novodobých malířů, kteří svým obrazům dávají stále totéž jednotné zabarvení, kp. proti šedi Whistlerově, proti černi Ribotově a j.

ÚMRTÍ. JOSEF KLIMEŠ,
sochař, narozen 1875

ve Vraném na Moravě, absolvent školy prof. Kloučka, zemřel v Paříži 3. června.

Nadějný talent, jeden z nejlepších žáků prof. Kloučka, odebral se za účelem dalšího svého vzdělání do Paříže, aby tam při soukromém studiu umění své samostatnou prací zdokonalil. Sám pracoval v oboru dekorativního sochařství s velikými úspěchy a báječnou plodností. — Je to po F. Hoškovi druhý případ, kdy podlehla síla, do níž kladeny ty největší naděje, v okamžiku kdy opouštěla dílnu svého učitele, aby samostatně razila si cestu. Některé z prací jeho uveřejněny byly v minulém ročníku V. S. Práce poslední, pokud získati se dají, přineseme příště.

BRONZOVOU PAMĚTNÍ DESKU UVEŘEJNĚNOU na sl. 410. modeloval pro město Klatovy Prokop Nováček a lila firma L. Schifauer v Klatovech.

VÝSLEDEK SOUTĚŽE V. SMĚRŮ na dekorativní linky a doplňky pro »V. S.« setkal se s neočekávaným, jak kvalitativním tak i kvantitativním výsledkem.

Celkem došlo 17 návrhů na doplňky a 52 návrhy na linky. Do jury zvoleni byli konkurujícími: J. Preisler a V. Županský, redakci zastupoval K. L. Klusáček. Návrhům na doplňky nemohla býti žádná z cen přisouzena, poněvadž žádný z nich nesnesl by žádoucího zmenšení k pouhému vyplnění řádkových mezer v tisku V. S.; k uveřejnění ve větším měřítku, případně jako vignety, vyhlédnuty návrhy: s »trojnásobnou vlnitou čarou,« »J. B.,« se »štítkem s otevřeným kruhem« (čtyry) a dva návrhy bez hesla. Příslušných obnosů na tuto konkurenci připadajících užito pak jako 3. a 4. ceny na linky dekorativní, o nichž rozhodnuto: Cena I. heslu »Marony« (pí. Boudová) jako nejlepší věci s použitím naturalistického motivu, II. cena heslu »tři vlnité čáry« (p. Beneš) jako nejlepší věci stylisované, III. cena heslu »?« (pí. Boudová), IV. cena heslu »To všecko z lásky« (p. Kalendovský). Čestná uznání přisouzena návrhům s hesly: »Národní jablíčko,« »Červená hvězda,« »Se srdcem divno hrát,« »Dva trojúhelníky,« »Trojnásobná vlnitá čára« (tři návrhy), »Trojúhelník« (dva návrhy), »S«. K reprodukci ve V. S. rezervovány návrhy: »In vino veritas,« »Hm,« »Chřpa« »I,« »S . . B . .,« »Štítek s otevřeným kruhem« (linka vodorovná).

Příští číslo V. S. nepřinese tentokrát soubor redukcí prací vyznamenaných, nýbrž bude jich použito postupně k výzdobě jednotlivých čísel.

≡ BIBLIOGRAFIE. ≡

DŘEVORYTECKÉ UMĚNÍ Žaponců od jakživa budilo pozornost svou zvláštní methodou. O této methodě dřevoryteckví žaponského vydal nedávno instruktivní knížku výborný znalec umění, vydavatel měsíčníku anglického »The Studio,« CHARLES HOLME. (A course of instruction in wood carving according to the Japanese method). Knižka, stojící pouze 2 sh. 7 d, obsahuje 72 ilustrací a čtyry přílohy. — **ITALSKÝM MALÍŘSTVÍM DOBY RENESANČNÍ** obírá se velké dílo Bernharda Berensona, jež vydává po částech G. P. Putnam v Londýně; dosud vyšel díl, věnovaný malířům benát-

L. MAROLD.

SKIZZA.

OS. LAD.
 VĚMEC. ≡
 STOJAN
 ŽÁROV-
 AM. ≡≡≡

ským a díl, věnovaný Florenčanům; ilustrace provedeny jsou světlotisky; každý díl v kvartu za 21 sh. Příští svazky, jež jsou už připraveny, obsáhnou malíře doby renesanční v Itálii střední a severní. — Kdo by se rád obeznámil s výtvořmi zemřelého velkého mistra anglického, EDWARDA BURNE-JONESA, tomu poslouží čtvrté, lacinější vydání monografie, již vydal Malcolm Bell, nákladem firmy G. Belland sons v Londýně. Text je revidován do nejnovější doby a doprovázen stem ilustrací, z nichž některé ve vydáních dřívějších nebyly obsaženy. — Cena 7 sh. 60.— Monografii věnovanou Burne-Jonesovi vydala též s množstvím reprodukcí Hanfstaenglova »Kunst unserer Zeit«, mimo to »Art Journal« (Londýn, J. S. Virtue) jako zvláštní vánoční sešit roku 1894 s textem Julie Cartwrightové. Cena 2 sh. 6 d. — AUBREY BEARDSLEY. Londýnský vydavatel John Lane, jehož publikace vynikají uměleckým vkusem, věnoval značné úsilí, aby sebral mladší práce tohoto bizarně originálního, nedávno v mladém věku zemřelého ilustrátora. Vyšly právě v obsáhlém svazku (640 stran), jež zahrnuje na 180 prací umělcových, z nichž mnoho posud nebylo uveřejněno. H. C. Marillier napsal ke knize úvod, v němž pokusil se vystihnouti umělecký ráz a význam Beardsleyův, i jeho vliv na moderní umění ilustrační. Obálka je vzata z kresby, kompo-

nované pro dílo Venuše a Tannhäuser, jímž hodlal Beardsley vystoupit též jako básník, ale nemohl se k němu dostat. — Cena díla je ovšem na naše poměry drahá, stojí obyčejné vydání dva a dvacet sh. — Dvě velice pozoruhodné knížky zaznamenáváme, jež vyšly u Schustera a Loefflera v Berlíně, kterými zahájena sbírka monografií umělců »Das Künstlerbuch« obě od F. H. Meissnera, prvá A. BÖCKLIN, druhá M. KLINGER. Kdo chce poznati tyto dva největší poety německého výtvarného umění, tomu doporučujeme vřele. Kniha při vkusné výpravě za 3 M. je přístupná. Žel, že vyobrazení jsou sporejší než text. »AUS WORPSWEDE« nákladem Fischera a Franke v Berlíně. Je to nádherná publikace o 13 velkých archových listech původních leptaných rytin, v mapě, každý její jednotlivý list je cennou ukázkou grafického umění krajinářů Wosrpswedských. Zastoupeni jsou Mackensen, Vogeler, Overbeck a Hans am Ende. Cena 18 zl. r. m. MAROLDOVO ALBUM »FLIEGENDE BLÄTTER« vydané nakladatelstvem Braun & Schneider v Mnichově právě vyšlo. Obsahuje 50 listů v dřevorytové reprodukcii na tonových podtiscích a dobrém papíře. Celková úprava, desky i vnitřek nás neuspokojují a také texty, ne zrovna duchaplné aniž vtipné mohlo si nakladatelství uspořiti. Cena alba obnáší 6 zl. r. m. R. Muthera »GESCHICHTE DER MALEREI IM XIX. JAHRHUNDERT« vyšlo v ruském překladě Z. Vengerové u nakladatelské společnosti »Znanije« v Petrohradě. Dílo samo již při vycházení mělo velký úspěch, originál, jenž stál 24 zlatých, byl při vydání třetího dílu rozebrán. Anglické vydání vyšlo v Londýně překladem E. Dobsona, G. A. Greene, A. C. Hilliera v úpravě elegantní, skoro jen Angličanům vlastní, s romnožením ilustrací hlavně anglického umění se týkajících, v původní vazbě za 17 zl. r. m. — U nás, žel, uměleckých publikací zřídka máme příležitost registrovati, ač tolik bychom jich potřebovali a příležitost by též byla ku vydání dobrých děl umění výtvarného. Ba je zde mnohý starý dluh, který k naší hanbě dosud splacen není. — Podobných věcí, jež by cenu svou nikdy neztratily, u nás nevydává nikdo. Přehlížíte-li bibliografický katalog české literatury je Vám smutno — Co tu braku, za který se vyházelo peněz pod firmou »vlasteneckou« za »nádherná díla!«

A dnes, když katalog přehlížíte, stydíte se, že nemáte u nás vlastně dosud nic, ale zhola nic

≡ PROK
 NOVÁČI
 PAMĚT
 DESKA.

v tomto ohledu, čím byste se mohli pochlubit před ostatními národy. Nakladatelé naši vydávají illustrované sešitové hady, jež se plazí zdlouha, ale za jistým výsledkem. A česká akademie, která v této věci by byla na místě, která vše možné vydává, pro výtvarnictví dosud neudělala nic. — Ví-li pak akademie pro vědy a »umění«, že nemáme ani docela skromných dějin našeho domácího umění, ba nemáme ani dějiny výtvarných umění vůbec, kde v německém jazyku, ku kterému stále se musíme utíkat, je celá řada vydání nejrůznějších. Je zde tu a tam něco, co spadlo docela náhodně, ale nic soustavného. Naš občan má příležitost poznati celý vývin umění v cizině, dnešní jeho stav kdekoli, každé hnutí, každou maličkost — ale naše věci nezná ani interesent, poněvadž nemá příležitost a čas, aby vše sám jako archivář si shledával. Nikdo ať nenařítá, že nemůžeme se rovnati ku svému sousedu, vyházeny u nás již značné sumy za nesmysly, z kterých nikdo nic neměl a mít nebude. Což už u nás v tom kšeftařském životě není nikoho, kdo by chtěl několika takovýmito základním kulturním kaménkům, jichž je třeba, pomoci na svět!? — Avšak naši akademii nechceme křivdit a znamenáváme — nemýlíme-li se první publikací (mimo soupisných památek) — jež vyšla na prospěch výtvarného umění nákladem a na popud její. Ovšem kdyby nebylo panovníckého jubilea nebyla by vyšla UMĚNÍ VÝTVARNÁ od K. B. MÁDLA jež, jsou samostatnou částí památníku jubili-

ejního. — Líbí se nám, že akademie rozdělila památník na samostatné části, jichž různá kvalita beztoho nijak v celku se nesnáší. »Umění výtvarná« jsou přehledem českého umění za posledních 50 let. Na jedenácti arších velkého kvartu snesen tu bohatý materiál od nejstarších jmen — z nichž mnohé již úplně zapadlo — až po dnešní jména nejmladší, stručná charakteristika věnována každému, rozměrem dle váhy jeho, mnohá případně opravuje dřívější úsudek, který dnes ztratil na kursu. Celek i v nejstarších partiích neunavuje, není to kniha matematická, za 2 zl. levná, jež by se doporučovala po některých doplňcích vydání ji v knižním formátě, s dobrými drobnými ilustracemi. I na venek v cizině by nám mohla posloužit, neboť o nás dosud nikdo v cizině nic nezná, své galerie nemáme, tož aspoň na papíře bychom ji mohli mít! — — ale takovéto věci jsou našim žurnálům pořád ještě méně důležité než různé knížtičky, jichž se teď rojí stále víc, jako kobylek, publikací takovýchto ignorují, ač nemůže se stále dosti doporučovati styk středního stavu s uměním. Při každém kroku vidíme, jak poměry naše, požadavky publika a jeho vkusu jsou ubohé — jako snad nikde. Ovšem zde při nářku tom bychom musili začít od kořene všeho zla, jemuž velice blízko jsou ony naše žurnály, jež pro umění výtvarné nemají mnohdy ani tolik taktu, by aspoň o něm mlčely, když nemohou psáti více než to, co kde komu napadne — ze kšeftu.

(Dokončení.)

L. KUBA.

— PLAKÁT.

- MĚSÍČNÍ SOUTĚŽE »VOLNÝCH SMĚRŮ.«** 4. SOUTĚŽ. SPÓLEK DIVADELNÍCH OCHOTNÍKŮ V KRÁLOVÉ DVOŘE vypisuje prostřednictvím »Volných Směrů« veřejnou soutěž na oponu pro divadlo v Hankově domě. Opona měří 5 × 8 metrů — honorář za provedení obnáší 1200 korun — dodání koncem letošního léta.
- Podmínky: 1. Výjev v at budiž z »Rukopisu Královédvorského« ať lyrický, ať epický.
 2. Barevná akizna v $\frac{1}{10}$ (50 × 80 cm.) odpovídějš pokud možno materiálu skutečného provedení.
 3. Do jury volí dva členy konkurující, 1 člena redakce a 1 člena Spolek div. ochotníků v Král. Dvoře s hlasem poradním.
 4. Ceny dvě: 200 a 100 korun.
 5. I. cena vyplacena bude práci relativně nejlepší; a v případě zadání práce bude odečtena ze sumy za provedení.
 6. Lhůta k dodání skizy do 30. července 1899 do 6. hod. več. St. Suchardovi, Praha, Rudolf. nábřeží. Pro soutěž platí podmínky obvyklé u soutěží »V. S.« (v. obálku). Redakci tentokrát zastupuje J. Preisler.